

Н-831-КА

58709
60788

КРОКОМ РИЦЕВИМ

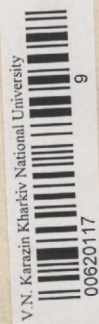
АЛЬМАНАХ

ЛІТ-
ОБ'ЄДНАННЯ
ПРИУМАНСЬКОМУ
Р.К.Л.С.М.У.

1931

15-278-6111

61001

К 831-КА

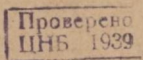
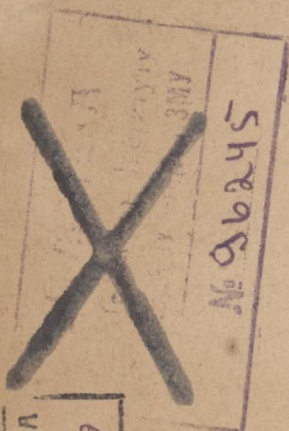
Г. б

84

КРОКОМ КРИЦЕВИМ

АЛЬМАНАХ

УМАНСЬКОГО ЛІТОБ'ЄДНАННЯ
ПРИ РК ЛКСМУ

58

1000
ЧИТАЧУ!

Напиши свою думку про цю книжку
на адресу: Умань, вул. Карла Маркса,
РК ЛКСМУ, літгрупі.

Обкладинка худ. Й. Оржехівського.

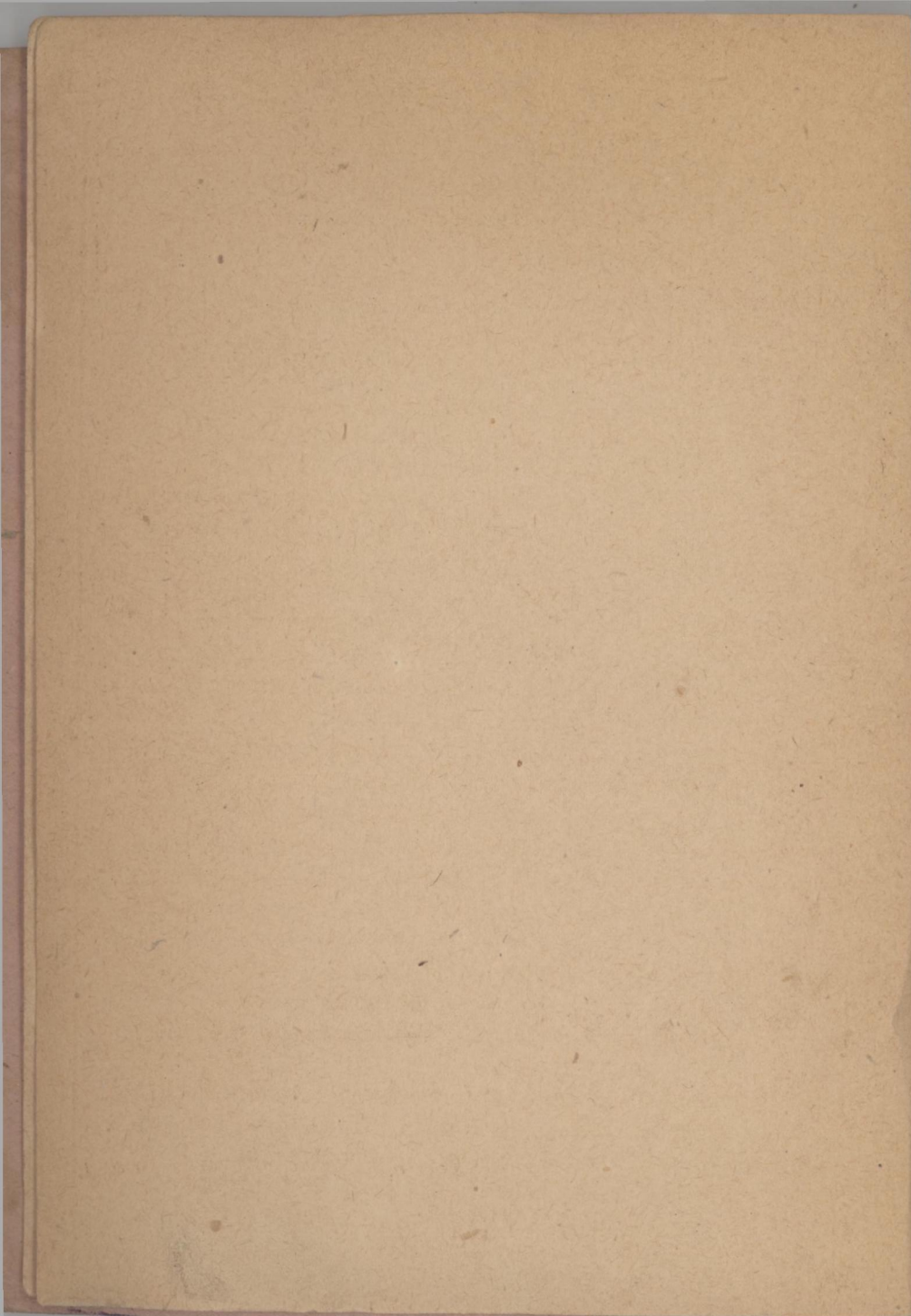
Умань, держдрук ім. Валіцького
Умрайліт 520 25-IX 31 р. Тир. 1000.

2-му з'їздові пролетарських комсомоль-
ських письменників „Молодняк“

Від Уманської літературної групи

Ранорт.

О. ВДОВИЧЕНКО.
Культпроп РК ЛКСМУ.

ВПЕРЕД, ДО НОВИХ ПЕРЕМОГ.

„Все, что было
смешным и нелепым
в неразгаданных
буквах
книг,

Мы ворочаем
строим и лепим
каждый день,
каждый час
каждый миг

(З промови Безименського на
IX з'їзді ВЛКСМ)

Робітнича кляса опираючись на колгоспне селянство, за проводом Комуністичної партії Леніна—успішне здійснює п'ятирічку в 4 роки, виконує і перевиконує завдання III-го вирішального року—завершуючи побудову фундаменту соціалістичної економіки СРСР.

За проводом партії пролетаріят провадить рішучий соціалістичний наступ—цілим фронтом, партія здійснює веле, тенське історичне завдання—ліквідацію куркульні як кляси на основі суцільної колективізації. Країна Рад з країни злиденної, в минулому, з країни аграрно промислової з відсталою технікою перетворюється на країну соціалістичної індустрії, соціалістичних велетнів-заводів, фабрик, шахт, радгоспів та колгоспів, країну соціалістичного господарства.

Це відбувається за умов жорстокої загостреної клясової боротьби, клясовий ворог всіляко чинить опір в справі реконструкції всього народнього господарства. Через шкідництво, поширення клясово-ворожої ідеології (шахтинська справа, промпартія, СВУ, союзне бюро меншовиків)

Клясовий ворог намагається зірвати наше переможне соціалістичне будівництво, особлива загострена клясова боротьба на ділянці ідеологічній, на ділянці національно-культурного будівництва, де намагається клясовий ворог зірвати будову української пролетарської культури, одверто і замасковано втіювати свою ворожу пролетаріато ві ідеологію, ідеологію кляс, що відживають—спрямувавши це в напрямок готування кадрів у допомогу інтервенції проти СРСР.

Комуністична партія Леніна, і за її проводом вірна її зміна Ленінський комсомол, борючись уперто, послідовно і непримиренно за запровадження Ленінської національної політики партії, зі збоченням від неї на два фронти, проти російського великого державного шовінізму — головної небезпеки на сучасному етапі розвитку пролетарської культури та місцевого шовінізму; дали відсіч всім намаганням, що намагалися звести літературу—пролетарську з правильного Ленінського шляху, й дійшли великих успіхів в національно-культурному будівництві, в справі гегемонії пролетаріату в процесі будівництва української культури формою, інтернаціональною і пролетарським змістом.

В цій реконструкції всього народнього господарства, нових історично-клясово-економічних зрушень в Країні Рад, в боротьбі за Ленінську національну політику партії—нову пролетарську культуру відіграла велику роль літературна організація „МОЛОДНЯК“.

Комсомольці „МОЛОДНЯКІВЦІ“ повні юности—завзяли пролетарської революції в дні розпачі Жовтня боролися на фронтах, барикадах за проводом партії Леніна з буржуазією, бандитизмом за визволення пролетаріату і трудящого селянства за радянську країну.

В дні бурхливого будівництва і ворожого оточення країни Рад, вони і сотні тисячі нових сердець борців пролетаріату з шахт, заводів, фабрик з великим ентузіазмом революційности стали до лав літературного об'єднання „МОЛОДНЯК“ —показали пролетаріату ті героїчні дні боротьби пролетаріату та трудящого селянства за диктатуру пролетаріату. „МОЛОДНЯК“ став героїчним бійцем за гегемонію

пролетаріату, творцем нової художньої пролетарської літератури.

У боротьбі за насичення літературної творчості робітничою тематикою за запровадження Марксо-Ленінської методології в літературознавстві—проти контрреволюційних і опортуністичних теорій мистецтвознавства (Єфремовщини, Шумськізму, Хвилювізму): за підпорядкуванням всього літературного процесу ідеям соціалістичного будівництва генеральній лінії партії — „МОЛОДНЯК“ завжди посідав вірні позиції.

„Спілка комсомольсько-пролетарських письменників „МОЛОДНЯК“ є один з передових загонів, що бореться за гегемонію пролетаріату в нац. культ. будівництві за будування української пролетарської літератури“. (З постанови ЦК ЛКСМУ).

Хвиля великого поступу комсомольців і пролетарської молоді до літератури і особливо в „МОЛОДНЯК“ за останні роки більшає і більшає, що пояснюється зростом активності трудящих мас в процесах соціалістичного будівництва, ростом національного культурного будівництва, правильного керівництва з боку ЦК КП(б)У та ЦК ЛКСМУ.

Цей зріст і ця активність посідає певне місце в комсомольській організації Уманського району. Ще з 1929 року при ОК ЛКСМУ було організовано літературне об'єднання „МОЛОДНЯК“ до якого увіходили комсомольці та пролетарська молодь з технікумів та ВИШ'ів. З перших днів своєї роботи літературне об'єднання „МОЛОДНЯК“ не розгорнуло відповідної роботи, не маючи певного цільового керівництва. Далі за керівництвом тодішнього ОК ЛКСМУ тз теперішнього РК ЛКСМУ першочергові нестатки було усунуто і вся робота переводилася під їх керівництвом згідно настановлень ЦК ЛКСМУ і ЦБ „МОЛОДНЯК“.

Працювали над виконанням господарчо-політичних завдань, що були поставлені за цей час перед районом. Над промфінпланом, над суцільною колективізацією і на її основі ліквідацію куркуля як кляси.

Підходячи до п'ятирічного юбілею „МОЛОДНЯКА“ і двохрічного свого існування літературне об'єднання „МО-

ЛОДНЯК" міста Умані випустило дану збірку „Кроком крицевим“, яка є першою спробою початківців подана у формі рапорту і має багато хиб, як по форми та стилю. Немавши щоденного живого керівництва з боку ЦК „МОЛОДНЯК“ літературне об'єднання ще не успіло розгорнути своєї роботи по всьому району так, щоб забезпечити виконання постанов ЦК ЛКСМУ в напрямку літературного пролетарського руху.

Св'яткуючи 5-річний юбілей „МОЛОДНЯКА“, випускаючи йому цю брошуру у формі рапорти літературне об'єднання м. Умані мобілізується ще більш на боротьбу за здійснення генеральної лінії партії, за п'ятирічку в 4 роки, за організацію соціалістичних форм праці, за створення нової людини доби соціалістичної реконструкції, за інтернаціональне клясово-пролетарське виховання трудящої людности, на цю боротьбу скеровуючи всю свою творчість.

Дальніша робота повинна будуватися на виконанні рішень ЦК ЛКСМУ, щодо роботи „МОЛОДНЯКА“, де сказано:

„МОЛОДНЯК“ повинен ще більше активізувати всіх членів своєї організації, організації за гаслом на рішучу непримиренну боротьбу за генеральну лінію партії на два фронти, проти буужуазних, правоопортуністичних теорій у літературі—як проти головної небезпеки на нинішньому етапі та проти „лівацьких“ заскоків, що суттю своєю несуть правоопортуністичну практику,—за консолідацію всієї пролетарської літератури, Марксо-Ленінське виховання попутників пролетаріату в літературі і остаточне залучення до лав пролетарської літератури“ (З постанови ЦК ЛКСМУ).

Повсякденно боротися з новим завзяттям клясовою чуткістю, за гегемонію пролетаріату і неухильне запровадження в життя Ленінської національної політики партії, боротьби проти великого державного шовінізму як головної небезпеки, та проти місцевого шовінізму всяких анти-марксівських намірів, що намагаються ревізувати національну політику партії.

Щодо продукції „МОЛОДНЯКА“ ЦК ЛКСМУ відзначив: „Продукція „МОЛОДНЯКА“ ще набагато відстає від

вимог реконструктивної доби, від культурних запитів широких мас трудящої молоді“.

Відставання щодо продукції літератури згідно вимог реконструктивної доби та запитів широких кол трудящих потрібно ліквідувати, даючи продукцію таку, щоб відповідало вимогам реконструктивної доби, мобілізувала робітництво, колгоспника, бідняцько-середняцькі кола на виконання завдань п'ятирічки.

Розгорнути критику серед Молодняківців, що є гартування ідейної більшовицької чіткості у містечкій практиці поетів, белетристів та взагалі пролетарських письменників.

Уперто працювати над підвищенням політичного рівня членів „МОЛОДНЯКА“ за опанування теорій Маркса, Енгельса, Леніна, Сталіна.

По-бойовому розгорнути заклик молодих ударників до лав літератури від станка, масова літературна робота повинна бути поєднана з цим великим завданням, з участю молодняківців у боротьбі за промфінплян господарчо-політичних кампаній, завершення суцільної колективізації району і на її основі ліквідації журкуля як кляси.

Організуючи навколо себе за керівництвом комсомолу робітничу, батрацьку, колгоспівську та бідняцько-середняцьку молодь на виконання поставлених завдань перед „МОЛОДНЯКОМ“ партії, урядом та комсомолом, літературне об'єднання „МОЛОДНЯК“ міста Умані ще щільніше об'єднається навколо генеральної лінії партії в боротьбі з ухилами—за нову художню пролетарську літературу, за гегемонію пролетаріату, ступатиме вперед до нових перемог.

Умань, 24/IX-31 р.

СЛОВО ПРО ВУГІЛЬ.

І. В широких просторах,
Республіки рад.
Тривогу гудки гудуть.
Донбас недодав
        тони „на гора“
Недоплавили домни руду.
„Недоплавили“—домни кричать
„Недодали“—гудуть заводи.
Ми забули заповіти Ілліча
Ми зламали слово народу.
„Недодали золота чорного
Для заводів тепла не дали
Перестануть горіти горна
Перестануть чавун десь лить.
Не шумлять у цеху паси
Зупинились трансмісії шків
І затихли станків голоси,
Захворіло заводу тіло.
У простори гудки журбу.
        — Слухай Горлівка!
                        палива!

па—ли—ва!

Може стали,
        спинили путь
Паротяги і пароплави.
Не везуть трактори у село
У артілі, у сози, в комуни.
Уже осінь золотавим крилом
Розмахнулась на стерень вруна.

— Засівати, пора,

пора

І комуни і сози в тривозі
Тре суцільне давно орать
Та трактори, чогось в дорозі.
Домни,

мартени, заводи гудуть

Пароплави, депо, зазізниці
Палива,

па—

ли—

ва

Треба-ж у путь

Палива не плавиться криця
Горлівка! Сталіне! палива дай
Вугілля, чорного золота,
Бо перестане кров пульсувать
Сотень мартен і заводів.

II.

Телеграми з Кремля

Телеграми з Ц. К.

Від Калініна директиви

Колгоспи, заводи Донбас чека

На ударників, на бригадирів.

Виряджали міста,

колективні лани

Виряджали комун осередки.

Туди де вугілля у глибині

Де на рейках ряди вагонеток.

Виряджали міста,

виряджала доба

Виряджала нестримка епоха

У вугільний забой,

в антрацитний Донбас

У великий вугільний похід.

І степами летять поїзди, поїзди

Ешелони у Горлівку! Сталіне!

Тілячки дзвони коліс, тільки дим
тільки дим.

Тільки дим у роз'ятрені далі

III.

Як шелест віт, летять листи
в міста, в далекі села.

„Матуся, друзі і брати

В нас дні такі веселі.

Ввесь день на руднику гудки

Сірени, крики, гамір.

Колись були парубчаки

А зараз шахтарями.

Шахтар це слово юність, міць

Таке шкарубке, миле.

Щодня спускаємося ми

В забой довбать вугілля.

А звідти тони „на гора“

Даємо кліть за кліттю

В нас дні запально так горять,

Ну як їх не любити.

Як не любити цю добу

З залізними піснями.

Коли навколо, дзвін і гук

Коли навколо гамір.

Привіт станкам! Полям привіт!

Привіт вечірній сині!!“

Летять листи, як шелест віт.

Як вітру шепотіння.

IV.

Рапорує Донбас!

мільонами тон

Для заводів, мартен і домен

Не зупинить ніхто,

Не зупинить ніхто

Шестерень і трансмісій гомін.

Рапорує Донбас

ударний Донбас

Вже не має рвачів, дезертирів

П'ятилітку здобуть вимагає доба
Рапортуємо „5“ за „4“.
Знов летять поїзди, антрацит везуть
І простори протяті вітрами.
Туди де у небо тисячі труб
Де заводи чавунно-ливарні.
Дихають цехи,

вагранки горять

Лиють чавун у опоки
Багатоміліонний пролетаріят
Творить нову епоху.
У змаганні заводи, цехи, станки
Пароплави, депо, залізниці
Щоби швидче крутились колеса
трибки

Щоби плавилась швидче криця.
Знов трактори, у безмежних далях
Ріжуть лани залізом.

. . . . .
... Слово про вугіль

Слово про паливо

Це слово про соціалізм.

Вересень.

1931 р.

ЗНОВ ГАРМОНЬ.

Знов гармонь переливами вишила
Сизий вечір... розгониста гра.
Зустрічали товариша з ВИЩу
Комсомольця Петра.

Гармоніст, біловусий Данило
Плечі ходором, ноги в такт.
— От чортяка, немає сили
Удержатись, трави не топтать.

Ну розкажуй, як там у місті.
Як, учитися, важко мабуть.
— Брось Данило свою бадьористу
Поговорим Петро-ж прибув.

— В місті друзі, домни, мартени
Клекотить і хвилює життя.
... Серед площі залізний Ленін
Уперед... отак... руку простяг.

А од площі розбіглись вулиці
Вулицями трамваї, авто

Пішоходи спішать, хвилюються
Не сумує мабуть ніхто.

На предмісті... у небо.. у хмари
Піднялися тисячі труб
У токарнім, в модельнім,
в ливарнім

Соцзмагання машин і рук.
Я найбільше люблю токарний
Бормашина, паси, вали
Уже рік, як цех ударний
Уже рік, як прапор взяли,

В інституті... за темою тема
Скоро кінчу... ще рік один
Ну, а потім в токарну майстерню
Чи туди де мартенів дим
— Ну, а далі... та встигну, потім
Розкажіть мені, як у вас
В осередку як робота?
Чи такаж гомінлива братва.
— Де Микола?—Микола в Донбасі
Часто пише даю „на гора“,
Щоб вагранки в заводах не гасли
Щоб прориви,

не ятрили ран.

А Пилип?—той на Тракторобуді
Може столяр, чи плотник мо,
Він стримкі рештовання любить,
Як Данило свою гармонь.

А семен де? Нема Семена,
Вже промови його не горять,
За сельбудом де туляться клени
Там могила секретаря.

Його вбили у повинь весною,
Як у полі шуміли вітри,
Щоб в колгоспі з своєю братвою
Не ладнав до сівби трактори.

Та тепер, у селі ні одного,
Не знайдеш куркуля у нас
А в колгоспі „Нова Перемога“
Бідняки, значить наш кляс“.
— Всіх не вб'єш! нас багато, багато
— Ну Данило, дайош, удар
Сип гармонь за мажор агітатор
Та такої, як юнь, як жар.
І упали пісень переливи
Швидче, швидче, дайош, дайош!
Шелестіли трава, кропива
Закрутились юнгштурм і клеш.

Гармоніст, біловусий Данило

Плечі ходором ноги в такт

— От чортяка не має сили

Удержатись, трави не топтать.

А гармонь, розсипає бадьорість.

Тупіт ніг, аж куриться земля..

...За сельбудом шумлять осокори

Ну про що осокори шумлять?

Вересень

1931

ПІСНЯ ПРО ЦЕХ.

Заспіваю я, друзі, про те,
Як ударно в цеху ми робили,
Ми боролись за якість і темп,
І змагалися впертість і сила,
Кожен знав: „у заводі прорив,
вісімнадцять станків недодало“..
Кожен знав: „Іще й досі ятрить
Незагоєна свіжа рана“.
І шуміли мінорно паси,
Тільки стружки у плесо

каскадом.

Ми рішили на зборах комси
„Зліквідуем за дві декади“.
Зліквідуем, зітремо прорив
вісімнадцять дамо недодалих“..
За заводом у полі вітри
Розмажорено рокотали.

I.

Дзвонять колеса, дзвонять трибки,
Стукає бормашина,
Тридцять ударників,
тридцять станків
Пружаться м'язи на спинах.
Просто і чітко: „Змагайся,
гори;

І задзижчали зубила.
В кожного в думці: „прорив,
прорив“,—

Вісімнадцять станків не зробили,
Тридцять в бригаді

юних, як май...

Тай слугувать колеса...

БІБЛІОТЕКА К.Д.У.

Ім. №

60789

БІБЛІОТЕКА

Українського Інституту
МАРКСИЗМУ

№ 96245

Бригадир Микола Галай
Зустрів тільки двадцять весен.
Двадцять весен, дев'ятнадцять зим
Дев'ятнадцять літ минуло.
Три на заводі в токарнім

зустрів,

В бадьорому пасів гулі,
Мати в могилу оце лягла
Батько сумує за другом,
І запіячив старий Галай,
І застрибали прогули.

II.

Тридцять в бригаді

юних, як май

Тай стугонять колеса,
А бригадир, Микола Галай
Зустрів тільки двадцять весен.
Міцно стамеска в жилавій руці.
...Скоро деталь обточу.
Як закохався я в дні оці
І в ці штурмові ночі".
В ночі ці бур'яні швидшає темп
Стружки бадьоріш іскряться.
Бож у змаганні ми буйно ростем
І загартовуємось в праці
Кожна деталь, кожна гайка,

форма

Це—частка великої праці,
Це—"5" за "4", це—1040
Це—нових 518.

III.

На дошці червоній—

Микола Галай.

На чорній—галай Данило.

Плямою чорна: „Ганьба ледарям“.

Червона: „за темпи і вмільсть“.

На чорній—батько, червоній—син.

— „За що ж? так ніколи не було“...

І тихо шуміли на шківах

паси:

„Так треба: ти—рвач і прогульник.

Як би не такі, як ти, то прорив

В цеху не роззявив би рота.

Щоб кожен в змаганні

палав і горів,—

Тодіб не ставала робота.

Тоді 18 країні далиб,

вісімнадцять станків, вісімнадцять,

Може десь перестали алюрити дні

Може десь зупинилася праця“.

Токар зігнувся... раптом? „простіть“!

Чуєте, братці, сину,

Тридцять літ за станком оцим

Я працював безупинно.

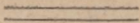
Якось спіткнувся, випадково оце...

„Буду із сином змагатись“.

Дружньо і просто вирішив цех.

„Добре, ставай до бригади“.

1931.

ІЗ ЦИКЛЮ „ОСІНЬ“.

1. ЗНОВ ПРИЙШЛА...

Знов прийшла, вітряна й золота,
Як скосили вже останні гони.
Я цю осінь радо привітав
Та не так, як ту, а поновому.
Тільки в небі журавлиний крик,
Як і в тую осінь, як віками...
...Знову вийшли в поле трактори
Розілляти над стернею гамір.

Бригадири, я і дід Охрім
Я юнак, а дід, як роки сивий.

2 бригади, вісім тракторів

І чорніють колективні ріллі.

Перегуди стелять по землі
Свіжі скиби, дроблять, колять.

... Ще недавно межі, бур'яни

А тепер суцільне поле.

І послався гомін од села
Ех і гомін, аж вогонь по тілі,
То виходять засівати лан
Дві бригади сівалок артільних
А навколо осінь золота
Тільки гони, чорноземні гони,
...Я цю осінь, радо привітав
Та не так, як ту, а поновому.

2. КОЛИ ОСІНЬ..

брату техніку
Леонідові.

Коли осінь, на сади і гони
Перестелить золоту чадру
Знов згадаю днів я перегони
І тебе мій брате друг.

А в робітничому селищі
Як і весною гудки.
Ім це дарма, що лелекою
Стелиться осени сум.
Що десь з-за моря далекого
Вільгу тумани несуть,
Дні пропливають розмаяно
В пінистім морі турбот,
Знов переміг у змаганні всіх
Другий ливарний завод.
В цехах залізо крешуть
Дизель бадьоро двигить
Завжди в змаганні перші
Будем іти до мети.
Знаємо ми не дарма
Квітне комунами степ
Збільшимо цифри ударні
Підсилимо праці темп.

...В сквері алеями вітер
Мрійно шумлять ясени.
Тільки в буфеті розбитому
Іноді сплять пацани.

„Треба іти в дитбудинок нам
Знаємо приймуть туди“...

...Глухо в осінній синяві
Вибило 9 годин.
Хмари в небі котяться
Дзвонять тополі стрункі,
Десь в робітничих околицях
Рвуться з натуги гудки.

1930—1931.

ФРАГМЕНТ.

Ніч вулиці... метіоли пах...
Захід давно догорів,
Небо в янтарному полум'ї
Тисячі лихтарів.

Місто вколисане тінями
Треба спочить од турбот.
Тахкає тільки невпинно так
На передмісті завод.

Хай собі ніч метіолиться
Бродить в росяній траві...
...Кида вагранка вогонь в лице
Й гасне в озерах вій.
Сипляться іскри каскадами,
Молодь завзяттям горить,
Рапортували дев'ятому:
„Зліквідували прорив“.

Пляму затерли zakresлили
Перевиконали плян.
Фрезерний дзвонить колесами
Паси на шківах шумлять.

Токар в кутку бормашиною
Сверлить в циліндрі діру...
Тахкає в небо невпинно так.

Завод „Труд“ Червень 1931

М. КОТЕНКО.

АГРОНОМ

(ФРАГМЕНТ)

Щоби дні в нас були променисті,
Простували в майбутню даль,
Щоби домни горіли іскристо
тонами

лляли

сталь,

Щоби край

безупинно

в будівлях

Виростав з суперечок

і труднощів росту,

Ждуть лани командирів із нас

Пролетарських простих.

...Пригадалися роки із боями,

Стрічки куль,

Гул у полі гармат.

Кіннота скакала

житами,

Не боячись за волю вмирать.

Ешелони прорізали гони,

Уп'ялися в сутінь далини,

Як на ворога йшли понад Доном,

Усміхались колоссям лани.

Коні падали,

рвалися з натуги

Біля мосту,

а білі—кільцем...

Завдання всім

було тоді просте:
Розірвати десь ворога цеп.

Проходили фронти за фронтом,
Гартувались в морозах, в борні.
Проминули роки, як вогонь той...
Зараз дні весняні
Дзвінко нищуться срібним
намистом...

Такі творчі—ці буряні дні.
Агрономом вже ти, активістом
Виступаєш у новій борні.
Формули,
цифри,

завдання,
Ти штурмуєш не гірш,
як фронти,
Щоб знання всі свої агронома
Колективним полям однести.
Знаєш—
Треба багато зусиль і уміння.
Щоб перейти старого нам грань..
Виринають гниліє
коріння
Масивні споруди
нових будовань.

1930.

ВЯЧЕСЛАВ РОГОЖІН.

БУДУЄМ ЛІНІЮ.

Будуєм лінію
електрики
у СОЗи,
проводим нову
магістраль...
Будуєм лінію—
міцні стовпи підвозим,
дроти натягуєм
далеко в даль...
Будуєм лінію,
мережим дротом
степ,
і над ланами чуть
клепання індустрії,—
Життя бує,
Життя росте,
розгонить мрії,—тиховії...
Будуєм лінію...
і знаєм—скоро
пройде електрика
по цих дротах,—
розвіє темряву
і сивий морок,
Що плекався
І ріс в віках.

1930.

Д Н І.

Проходять дні,
Завихрені у буднях
(яка тут безліч
нових тем!)

Життя прискорено
І села й рудні
беруть в роботі
Найшвидший темп!
Життя підігнано
Зусиллям мас
І дні горять
У творчій праці...
Зневірам місця тут нема,
де єдність—сила
Усіх націй!..
Змішались дні
в своїх турботах,
нова епоха вітає день!..
Загрузли дні всі у роботі—
Нових людей!
Життя прискорено і дні ці
Переключено
На швидчий темп.

О, скільки праці,
І скільки міці,
Яка це безліч
Нових тем!

1930.

ЛИСТ ІЗ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО.

Борису Мельникові.

1.

Любий, далекий друже,
Під міста великого шум,
Під гамір, як повідь дужа,
Рядки я оці пишу.
Все місто від краю до краю
Це серце, що гонить кров.
І в шумі, і в дзвоні трамваїв
Життя відбивається крок.
Оповите синявим димом,
Шпилями споруд, димарів,
Як новий рядок у риму,
Уп'ялося в синь у горі.
Заводи гудками тривожать
І спокій на шмаття рвуть..
З заводу робочий кожний
П'ятирічці торує путь.
Тут праця на кожному місці
Ударний, зустрічний плян—
Проти проривів у місті,
Проти ганебних плям!..
Думать про спокій облиш тут,
Горобців нема часу гаїять,—
— Сьогодні питання про шихту
Стоїть на порядку дня.
— За шихту для домен зразкову!
За якість продукції—всі!..
Сьогодні в відозві завкому,
Чітко, без зайвих слів
...І так увесь час ударно
Працюєм, заводом живем

Можна-б багато гарних
Скласти про нас поем.
Але краще вже я прозаїзмом
Все, друже, тобі розкажу
Як ми на „Зорі Комунізму“⁽¹⁾
Працюєм відкинувши жур

2

Ти знаєш—я тут практикантом—
Прибуло нас трое сюди.
Кожен день на роботу ранком
Ми ідем на 7 годин.
Кожен день стаємо за працю,
Лиш гудком зколихнеться рань...
І так увесь час в варіаціях
Набуваєм все нових знань!..
Кочегарка,

машинне,

монтажна—

Вивчаєм детально усе.
...А вітер вгорі віражно
Дим з димарів несе..
Пролітають і дні, як вітер,
Піднімають лиш кур'яву й пил..
Це нам молодим зогріти,
Дротами вмережить степи!..
Це нам тут набути сили
І новим прийти фахівцем.
Знання всі віддати і вмлість
В кожний завод і цех.
Щоб країна потужно росла,
Щоб за кресом здіймався крес,
За пароплавом ішов пароплав
І в степах пролітав експрес!..
...А зараз—ми лиш практиканти,—
Прибуло нас трое сюди.
Кожен день на роботу ранком
Ми ідем на 7 годин.

¹⁾ Центр. електростанція Дніпропетровського.

3.

Живу я далеко за містом,
 Де гірничний стоїть інститут...
 Спокоєм і ніжністю Ліста
 Віє з акацій в цвіту.
 Зараз май полонив природу,
 Віє тишою й журую з лип...
 „Чуден Днепр, при тихой погоде“,
 Коли місяць у небо влип...
 Над Дніпром десь розірве тишу
 І під міст пропливе пароплав...
 А місто вогнями, хтось вишив
 І, як килим вдалі розіслав:
 Але в нас тут ні суму, ні журу,
 В ці травневі ясні вечори—
 Молодь рідко обличчя хмурить,
 А здебільша поривом горить,
 У нас тут внизу, в інтернаті,
 Читальня й студенський клюб...
 Я що-вечора завжди читати,
 Як і вірші писати люблю.
 Вечори ці, обвіяні сумом
 Переповнені радістю в нас
 І нам в інтернаті—комуні
 Збігає, як злива час.

4.

Напиши мені, друже, як в Умані—
 Чи така, як була й при мені?..
 Вечори чи такі-ж задумані,
 Чи такі-ж провінційні дні?..
 В осередку, що чути нового?..
 Як там живе братва?..
 Як секретар?.. Чи знов його
 Із села повернули вам?..

5.

Вже пізно—кінчаю писати...
 Вже місто лиш глухо шумить,
 І місяць вгорі розіп'ятий

За хмару заходить на мить...
Над Дніпром розриває тишу
І проходить під міст пароплав..
А місто вогнями, хтось вишив
І, як килим вдалі розіслав..
На небі від домен заграва
І на тлі—клуби пару і дим—
Це ударник рекорди поставив
За виплавку кращу з руди!..

6.

Тиша... і ніч обіймає май...
Домни і... май—яка це несхожість!..
Ну, та це потім... а зараз—бувай!..
З комсомольським вітанням—Рогожін.

ВЯЧЕСЛАВ РОГОЖІН.

М. Дніпропетровське.
Травень 1931 р.

ПОМИЛКА.

Оповідання.

I.

Коли гаснуть за обрієм останні іскорки літа, надходить осінь. Мокра... Холодна...

Над зсохлими стернями, ламаючи бур'яни, шугає вітер. Часто над степом дощ.

Тихо, оден по одному, разом з краплинами роси ронить ліс, жовті, бліді листи.

Це осінь в степу...

Задумана, сердита, часто плаксива.

Простує розміреною ходою десь далі за обрій, закутана в золоту шаль. А вітер, нерозлучний син, піснями провожає матір. Гукає зачепивсь за гілля, благає вернутись. Але побачив що не вернеться, дарма!

Схоплюється й в божевільному розгоні, диким конем, мчить степом, лісом і селами... Б'є груди о шпильасті димарі міст, чіпляється, путається в рештованнях і мчить, мчить... Перебігає шляхи, якими не зважаючи на осінь і на нього, течуть довгі хлібні валки, кудись в освітлене місто. Крутить, забиває очі й ще скаженіший рве стріхи в селі. Лютує, що не звертає ніхто уваги на нього. Що люди ці заклопотані чомусь і горді, сміються з нього, плюють в обличчя, чадять перегаром бензини і гасу. На перекір чіпляють на дахах тонкі антени. Не зважаючи на холод, орють, сіють, волочать.

Наче він їм, ніщо.

Он приміром за горбом сівалки. Бригадиром над ними, комсомолець Василь.

Чи звертає він увагу на вітер, на холод?.. Ні... Він заклопотаний своїми справами. Він турбується, щоб засіяти скоріш, плян виконати. І через те свариться, нервується. А вітер це ніщо.

Василь, бригадир комсомольської бригади в колгоспі „Нове Життя“.

Основне в нього, норма. Основне в нього виконати плян і повести за собою колгосп.

І він має наслідки...

В бригаді 8 сівалок, 4 з них обслуговують ударники—колгоспники, останні комсомольці. Розбились на два вдарні загони, змагаються...

...Сьогодні в сівальщиків були перебої. Зранку коло однієї сівалки не було стерньового. Коли приготувались сіяти, Василь запитав.

— Хто ж од цієї сівалки?

— А хто ж Іван.—Відповів погонич.

— Аде ж він?

— Он їде!

Шляхом наближався парубок років двадцяти, злегка похитуючись і зрідка пахкаючи білими клубочками диму з срібного цибуха.

— А ну скоріш! Хоч щоб через тебе засипались.

— Вспієм,—спокійно одгукнувся Іван.

Василя цей спокій збівив.

— Та ти, симулянт ти нещасний, коли хочеш робити то роби, а ні то забирайся і нам не заважай!

— Ша, роз'єрепенився!—Підвищив і собі голос Іван збільшуючи крок.

На нього звідусіль загукали.

— Начхав я на вас! Подумаеш активісти,—пихкав димом в обличчя Василеві Іван, а ти браток не кричи, знаєм що делаем, а то, командир найшовся!—І спльовуючи пішов до сівалки. Коли говорив з рота несло гидким перегаром самогону.

Рушили...

Іван насеред гін запинив сівалку, затримав останніх й почав щось лагодити.

— Скоріш там лаштуйсь!

— Чого став!

— От чорт!

— Не гарячись хлопці всім!—І лише скінчивши щось там ладнати, рушив.

Василь на цей раз здержався, закусив губи. Та не пройшло й півгодини, як Іван, якого перемагав випитий самогон, поточився й зламав стерно, й одлетів на ріллю.

Коні зачувши тріск, злякано понесли сівалку по полю. Спинились за гони, лише з передніми колісми.

Василя наче хто впік.

— Геть мені з поля, ледаре підкуркульнику, напивсь іди спати, а не підривати нам роботу!

— Ша браток не гарячись!—мимрив з землі Іван.

— Геть, кажу тобі, бо ти мене доведеш, що цього істтика всажу в голову!

Позбігались ще хлопці.

— Акта на нього!

— Хай заплатить за сівалку!

— З поля хай забирається, чого він перешкоджає!

— Таких потрібно гнати з колгоспу!

Іван злякано озирнувся, на коло що оточило його й щось зміркувавши підвівся, всунув в зуби свого нерозлучного срібного цибуха, вгнув голову й пішов до шляху. І вже коли одійшов далеко озирнувся:

— Плювать я на вас хочу!

— Собі на голову!

— Симулянт!

— Ледар!

— Підкуркульник!

Василь витяг з кешені аркуш паперу й на ящику написав акта. Всі підписались...

Коні й побиту сівалку одіслали додому...

Коли спинились кормити коней, Василь звернувся до сівальщиків:

— Товариші, ви бачили як ледар, п'яниця, шкодить нашій роботі?! Цим він грає на одну дудку з куркулем. Таку справу, треба засудити! Нам, щоб вдарити по носі не одного Івана, а ще багатьох таких, потрібно сьогодні як слід попрацювати. В нас було 8 сівалок і потрібно було

зробити 32 десятині, а зараз ми повинні їх зробити з сьомою сівалками. Плян мусить бути виконаний!

— Звичайно. Нема про що балакати!

— До ночі треба працювати!

— Не на кого робимо, на себе.

Сіяли до пізна, без жодного прогулу й перерви.

Коли осіння ніч одягла землю в чорні мати, й затрусила її тіннями сліди, переміряли засіяне.

7 сівалок засіяли 35 га.

Рушили до села.

Біля канцелярії колгоспу Василь спинився й одніс голові акта. Коли вийшов з канцелярії, на вулиці зіткнувся з Іваном з незмінним срібним цибухом в зубах.

— Що, акта оддав сво-о-олоч!—Гукнув той на всю вулицю, ледве вдержуючись на ногах.

— У, гад! Думаєш так тобі й пройде?! Ти ще в мене пицатимеш, мати твою...

Василь пройшов повз

Навпроти з-за своїх воріт виглядав щуплий, білий, дідок, Панас Кислиця, й ехідно хіхикав:

— Гризуться вже, сваряться! Хі-хі-хі. Так, так гризяться Чорна, глуха ніч спадала на село.

II.

— Василю, тобі писулька з сільради!

— Де?

— В канцелярії!

Василь кинув ложку, одійшов од освітленого столу й зник у темряві.

— Що там мені є?—спитав рахівника в канцелярії.

— В сільраду викликають!—подав той клаптик паперу.

Вузькою стежкою, заплутаною верболозом і реп'яхами швидко побіг до сільради.

Там обгорнуте пільмою, світилось широке вікно... В двері разом з димом і смугою світа, вирвався на вулицю густий гомін.

В кабінеті голови накурено й чадно. Сіримися плямами на лавах люди. На губах разом з словами шкварчать ци-

гарки. На столі пахкає керосинка, освітлюючи вуса, бороди й безусі нахилені обличчя. З стіни напівосвітлений, любязно немов до дітей насміхається Ілліч.

В затишку, поміж балачками, чути як нервово поскрипує перо на папері в руках секретаря...

На рип дверей озирнулись.

— О, Василь!

— Ходи скоріш, чого так пізно?

— Сіяв. Тільки що з поля приїхав.

— Скільки засіяли?

— 35.

Василь підійшов до столу.

— Тобі ось завдання,—підвів очі на нього голова,—знаєш, за постановою вчорашніх загальних зборів, треба розкуркулити сьє цих 10 господарств,—показав списка,—сьогодні треба зробити описи. Тобі ось комісія і зараз же до Кислиці, я тебе посылаю до нього тому, що ти знаєш там все, дивись в обое. Ну гайда.

З Василем пішли два члени сільради.

Село Осики заховалося в балці серед широких полів. Уквітчане вербами здаля на гайок невеликий схоже.

Тихе село, як вода застоєна, що лататям вже заросла. Од залізниці 50 кілом. Од найближчого міста 70.

Багато років тихо жило село.

До революції було так:

Підходили вибори старости. Кузьма Степанович, ставив в корчмі відро горілки.

— За успіх!—Випивав першу чарку до своїх приятелів. Потім пили всі разом. Пили довго до одуріння.

Цілий день на селі крики, співи, лайка. Побиті закривавлені обличчя...

Кузьму Степановича обирали на старосту.

... А весною:

— Кузьма Степановичу, позичте пудів 2 насіння.

— Дві десятині в жнива одкосиш—позичу.

— Та вже нехай,—чував потилицю дядько.

В неділю голосно й владно бевкав дзвін...

Піп говорив казанія про спасіння душ і покору.

А за селом на пустирі, валилась стара школа

Револуція принесла зміни.

Одбудували нову школу, хату-читальню, зменшилась п'янка.

В 29-м вперше захвилювалось село хвилею колективною.

Підточив комсомол старі устрої сільські... Тоді вже не було давнього спокою й тиші.

2-х активістів забили куркулі.

В темну ніч весняну 30-го року горів новий нестервділий ще колгосп.

Та не вийшло по куркульському.

В 31-м до суцільної прийшли Осики.

За ліквідацію куркульні на базі суцільної взялись...

...Перемагаючи темряву, каганець створював по кутках важкі чорні заслони... На полу стирчав білим клоччям Чуба Панас.

На стіл поважно навалилась грудьми комісія.

На дворі записали воза, плуга, дві борони й зайшли в хату. В хаті теж нічого. Піл, трухлява лава, поточений шашлями гардероб, порожня скриня.

Пусто й голо.

З лежанки, вкрита ряденцем люто блискала вовчими, очима Кисличиха.

— То так нічого в вас і немає.

— Ні. Деж-би воно взялося. Все за налог державі оддав.

— Умгу. А чого це Іван в вас був як ми зайшли, переховувати допомагав?

— Що ви, бог з вами. Родич він мені який то знаходиться, от і зайшов.

— Так. Значить більш нічого й нема,—підвівся Василь.

— Нуда нічого, оце що бачете! Зрадів Кислиця міркуючи що комісія збирається виходити.

Підвелись і останні.

— Беріть хазяїн лампу, подивимось в той льох що я копав як ще служив в вас,—твердо Василь.

— Що ви, та він давно обвалився, порожній,—зблід Кислиця.

— Нічого подивимось.

В сінях важка дубова ляда, піднявшись, війнула в обличчя духом цвілі й сирої землі.

— Не турбувалися-б краще. Дрижав хазяїн. Мовчки грюкнула драбина.

Зненацька брязнула о землю й потухла лампа.

— Сукин ти син, собака, чого ти мене ріжеш без ножа. Ой боже мій!

Чути як Кислиця в темряві забіг в хату, жив вибіг. Нахилився над освітленим уже погрібом.

— Ти думаєш так тобі пройде ідоле, боком вилізе мое добро! Я тобі цього не забуду!

В погрібі плазувало стінами жовте світло сірника. Забралось в найтемніші кутки й спинилось над глибокою міною.

— Пшениця!

Міна. В чорній роззявленій пащі, жовте розсипане золото пшениці.

— Пудів 400 буде.—Оприділив Іван.

В кутку покриті ряднами, кожухи, пальто, ковдри, килими і різна одіж.

По підлозі розкидані деталі, жатки й молотілки.

— Поламав машини гад! Бачиш, а останнє в утиль-збір оддав.

Задрижав і потух сірник. По драбині в сінні гупали кроки.

— Ну що, задоволивсь моїм добром! Зарізав ірод, легше стало! Криком зустрів Кислиця. Його забрали в сільраду й одвезли до райміліції.

III.

Спати цю ніч, Василь до дому не пішов.

Тай й яка рація.

Пуста непривітна хата десь край села.

Рано до колгоспу далеко йти треба.

А взавтра, умовчились, дуже рано почати сіять.

І цю ніч Василь вирішив спати в колгоспі.

Взяв оберемок свіжого, пахучого сіна й заніс в комору. Холодно вже було на дворі.

За комору була недобудована куркульська хата.
Спершу сіни без дверей, а далі простора кімната з важким замком на дверях.

За дверима все вільне місце

Вщерт засипано житом.

Постелився в сінях.

Ліг горілиць і заплющив очі.

Натомлене за день тіло пило насолоду відпочинку
кожною клітинкою.

Вирівнялись натружені груди, руки.

Ставало легше, свіжіш.

Голова пірнула кудись в вогкий густий туман й в ньому
свіжіла, відпочивала.

Пізніш перед очима застрибали; Іван, Кислиця, степ...

Рівне, нехвилююче дихання, наповнило темні сіни...

...Прокинувся од якогось пекучого болю. Щось важке
гаряче з силою вдарило в ногу. Пекло в лице.

Розплющив очі.

Кругом вирували червоні вогняні язики, лезали тіло.

Не міг пригадати де він.

Кинувся тікати.

Випадково натрапив на двері й вибіг.

Біг несвідомо, незваючи куди чого?

З просоня.

Біг не довго,

Десь недалеко почувся крик.

— Ось він налії, держи!

Хтось важко вдарив в голову.

Потім навалилось щось важке чорне, незрозуміле
Крик, гам.

— Підводь!

— В'яжи!

— Бий!—Ревів хтось над вухом.

Хтось шарпав, хтось щільно здушував мотузком руку.

— Що воно за оден? Поверни його до світла!

Повернули.

— Та це-ж Василь!

— Та ну!

В темряві ахкали, дивувались.

Потім виділився хтось оден.

— Гей, люди, чи бачили активіста, комсомольця,—
палія!

— То це вони всі такі!

— Хтілн голод вчинити!

— Це вони так з куркулем боряться!

— Сам підкуркульник!

Потім кудись вели. Тягнули, штовхали, шарпали..

Коли цілком опам'ятався, був в помешканні сільради.

Незрозумів нічого.

Не знав чого сидить, як попав сюди...

Село котило з кутка в куток тяжку несподівану новину.

— Василь колгоспну комору спалив, ледве врятували.

— Пудів зо сто хліба пропало, останній затушили

— Тай жди добра з цих батраків, комсомолців!—кричав якийсь дідок.

— Не може бути!—не вірили одні.

— Та де там, спіймали, тікав.

Брудний шелест, шепіт плів селом, як смердючі помії.

Дивувались, вірили, невірили.

За Василем горою стали колгоспівські вдарники.

Розплескали пригоду з пожежою жінки, небувалими деталями розбавтуючи.

Село гуло як вулик.

— Це так комсомольці, активісти, вивісити їх на одній гілляці!

Таких зразу забивали.

Ніхто не хтів в це вірити, але виправдань не було.

Важким чорним осадком сіла ця подія на душу товаришеві Васелевому, Федорові.

...Годину пізніш до Василя зайшов голова сільради.
Схилив чоло унікаючи глянути в вічі.

— Чого я тут? Ніяк не розберу!—підвівся Василь.

— Не знаєш?—похмуро голова. Підпиши акта.

Подав аркуш паперу.

— Ще читаєш? Підписуйсь нічого очі замазувать.

— Що? Та ти Степане жартуєш? Зблід Василь перебігаючи акта!?

— Не затримуй, підписуйсь.

— Та з чого це ти вивів. Я нічого майже не знаю.

— Ти підписуєш?

— Схаменись, що ти, який сарай!? Я спав там сам попікся!

— Бо заліз в середину, щоб хліб раніш запалити.

Василю не затримуй, підписуйсь, не можу я з тобою довго говорити. Ніяково.

— Не підписуюсь, нічого не знаю — видавив важко останні слова Василь.

І потім зібравшись з духом:

— Не віриш Семене?

— Ні.

— Не віришь. Сором. Як помиї на голову!

І блідий впав на лаву.

Голова скривив лице в болісну й призириливу посмішку.

— Ех не можу дивитись коли скигнуть винний бсягуз. Не надіявся!

Стук дверима... Вийшов...

IV.

Перше, що побачив Василь, коли за ним глухо зачинилися двері районного бупру, був просвіт невеликого, грабованого вікна...

Останнє застилав дим і морок.

Коли очі призвичаїлись до цих, не зовсім звичайних обставин, побачив довгі лави нар. На них сиділи й лежали люди.

— Хлопці, новий!

— Новичок! Га-га!

Хтось високий, в чорній розхристаній сорочці, підійшов до нього.

— Ти хто єсть?!

Василь мовчав.

— Хто ти єсть питаю?!!—І за цим брудна лайка.

— Не ваше діло.

— Що?!! Та ти, комар ти, знаєш з ким балакаєш? Та я можить тисячі таких новичків перепустив через руки свої. Та ти знаєш що можить я четвертий раз тікаю і четвертий раз садять за укокошіння комуністів?!! А ти за що попав?

Василь спустив голову, мовчав.

— Та це-ж активіст, з нашого села.

Василь!—почулось пискливе з кутка.

Пищав безперечно Кислиця.

— Ну тепер замучать,—подумав Василь.

Ну та все їдно хай хоть і вб'ють.

— Активіст? Го-го-го-го! Так нам таких і нужно, це так—чать, повпред совецькій в чужу державу. В нас тут браток своя держава—республіка.

Ну хлопці, зустріч новакові!—викрикнув, скінчивши свою дипломатичну промову.

М'яч!

В цей час, хтось боляче колупнув по під ребра... Одскочив... Наткнувся на другий кулак. Ще болячіш.. А там на третій, четвертий і так через усю камеру. Перекинули кулаками як м'яча.

В кутку важко впав на якусь солому й застогнав... На горі, на нарах голосно захіхікав Кислиця.

— Що хороша встреча, га?

— Да,—кинув хтось—в нього мабуть із штанами не ладно! Не благонадьожно.

Вся камера дико, но зв'язчому зареготала. Лежав на соломі побитий опльований гидкою лайкою. Уткнув голову в солому, закривсь руками й закусив губу щоб не заридати... Не від болю, ні, а від важкого сорому, що залив горячою крицею все тіло.

Біль це нічого. В голові вихрили вдикому танку, врывки думок.

Через них інколи проривався регіт, лайка, співи.

Та все це було десь далеко, далеко, наче за стіною.

В думці довгі лани, осінню погаптовані, сонце, низьке, холодне й хмари.

Далекі перегони туманного обрію.

— Ех, не засипалися-б тепер хлопці з сівбою,—подумав.

В вузьке вікно, жовтий, чахотний, заскочив промінчик і впав Василеві на спину. Немов виліпив там, друге вікно.

В голові тяжкий і заборсаний путався клубок вчорашніх подій.

— Хто, хто міг підпалити, болісно довбалась думка?!— Безперечно куркулі, але хто саме? Як вирватись з цієї ганьби, чим виправдатись? А що зараз на селі? Мабуть кленуть його, лають. Невже нема ні одної душі що не повірила-б цим наклепам? Ех.. Не важко й не страшно сидіти в тюрмі, навіть умерти. Тільки, за що? За дурно, тут між куркулями, невинному, в той час як всі тебе лічать зрадником, і нічим виправдатись, це важко.

Та ще й як важко.

Василь аж повернувся з болю.

— Що вже ожив!—почулось з нар. Готуйсь до банок!

Не звернув уваги. Од руху заболіло побите тіло. Згадалась вчорашня ніч, штовхани, зв'язані руки.

— О, який сором!

Сіра важка хмара, десь над дахом, злизала жовтий चाहоточний промінчик.

В тополях за вікном чіплявся вітер. Різався о телефонні дроти, тонко висвистував якусь мелодію.

— А в полі зараз весело,—думка,—ходять одна за одною сівалки, хлопці весело сміючись переганяють оден одного.

Тільки ні, не весело посміхаючись Не до сміху мабуть, коли товариш зрадник.

По чорній масній ріллі, скачуть граки.

На узліссі в кущах червоної шепшини, весело чиркають горобці. Безтурботні завжди веселі.

А в колгоспі зараз силосують.

..Пасмо думок, урвав чийсь важкий кулак.

— Повернись!

Не ворухнувся.

Хтось, нахабно й зло, перевернув на спину.

Затулили рота.

Той самий, що за „укокошеніє комуністів“ сидить, боляче натягнув на животі шкіру, другий з силою вдарив. Це перша „банка“.

Таких банок на нього посипалось не одна.

Після них живіт спух, тіло наче хто голками обклав, щоб не ворушився.

Коли знущатись кінчили, підвівся й постукав у двері... Одчинились.

— Діжурного мені.

— Ну я.

— Заберіть мене в інше місце бо скоро приб'ють.

— Іди, сиди там,—турнув у груди,—втікти хочеш? Куркулі й підкуркульник—саме гарна кумпанія.

Впав назад, в нестриманий, божевільний, регіт.

V.

Суд був через 3 дні...

В просторій залі переповненій людом, плавав стриманий гомін.

За червоним столом, вкладеним книгами й паперами. судї:

В середині, шкельцями пенсне, бликає голова суду. З боку поважно насуплений,—прокурор.

Біля підмосток за дощатим парканчиком, Василь. Перед ним вся зала.

Ось на передніх лавах, всі Осичани, колгоспники, комсомольці.

Одні зустрічаючись з ним поглядом опускають вії. Інші особливо комсомольці, посміхаються підбадьорують.

Дзвінок.

— Ш... ш... ш... ш...—пронеслось по залі й затихло.

Судья сухим, офіційним голосом зачитав обвинувальний акт.

— Підсудний, визнаєте себе винним?

— Ні.

— Та-а-ак!

Свідки відгороджувались монотонними:

— Так, ні.

— Не знаєм.

— Не бачили.

— Тікав. Зловили.

„Широко“ висловивсь тільки дядько Грицько.

— Він. коли на те пішло, так давно заметно, що хоче чогось. Все він себе за вдарника виставляв, а сам ледар. Тільки вдарників з поля виганяв.

Он приміром сидить,—показав на Івана, що сидів на задній лаві, ховаючи обличчя в комір чинерки.—Хлопець хотів робити, так він його з поля вигнав!..

Комсомольці перервали гарячого промовця сміхом і вигуками.

Ошарашений Грицько спинивсь.

— Коли так, то й не треба! Я хотів по совісті сказати, а вони...

Більш од нього нічого й не чули.

Сухі й нецікаві докази, коли їх так можна назвати свідків скінчилися. Обсмикуючи а під пояса сорочку кольору „хакі“, встав прокурор.

Червоні судді...—Павза... Перед вами той (піднесено), що протягом кількох років дунив радянську суспільність, своїм „ударництвом“. Перед вами підкуркульник—громогромив він,—що примазався, приріс до комсомолу, колгоспу, партії, як паразит, шкідник!

Ховаючись під різними марками, він служив куркулеві, допомагав розвалювати артіль, затримувати великий рух села до соціалізму!

В свій ганебний роботі зрадника, він навіть дійшов до того, що спалив радянський, колгоспний хліб. А ще трохи і він тероризуватиме наших активістів. Я вимагаю немилосердної, суворої карі!

Говорив він, піднесено, гарно. Скінчив і очима обвів побідно залю.

Але дивно... Не зустрів ні одного співчутливого погляду. Все похмурі, холодні.

Захисником виступав комсомолець з Осик, Федь.

Дома й по дорозі в район, в голові крутилось багато виправдовуючих слів, грімких, щирих, хоч і без доказів. Він готувався вирвати Василя, бо почував, що той не винен.

— Все можна зробити, як би лиш захотів!—уявляв він собі

І вже сидючи в суді, ждав менту висловитись.

Охолодив прокурор, важкими й рімкими обвинуваченнями...

Федь захитався.

Коли вийшов перед судову залю, змішався зовсім.

Слова, що до цього часу рівними рядками вклялися в думках, тепер змішались, збилися в клубок і ніяк з нього не видереш ні одного слова...

Федь часто говорив в себе в селі, але в районі перед повною залею цікавих облич, що ждали од нього чогось було страшно.

Ну що він їм путнього скаже, взагалі, що він може говорити. Здавалось, що судї константуватимуть і критикуватимуть кожне його слово.

В голові шуміло, здавалось, що він літає десь під стелею.

— Товариші судї, я...—і запнувся...—я, я, скажу, що він не винен, запалити комори він не міг, я, ми не уявляємо собі, щоб це сталося. Він лише там спав, потім вибіг, це не дивно. Тут сталася лише страшенно прикра помилка...— І знов запнувся... Довго тер олівцем стола й нарешті видавив

— Я не маю доказів, як не мав їх і т. прокурор. Але ще докажу, що він не винен, коли не зараз то пізніше.

І важко сів на лаву, потупивсь.

Потупилась і вся зала...

Василь як в тумані почув офіційний голос судї:

— Іменем радянської соціалістичної...

Присуд виголошував 7 років бупру...

В камері знов забився в куток.

Лежав каменем, нерухомо.

— Допрацювавсь? Ударник на 7 років Бупру так... І це 7 років валятись по камерах, бути невільним, а потім?!! Потім на ціле життя ганьба.

Ні, краще не жити, повішусь,—вирішив.

Забивсь в куток під нари, куди ніхто ніколи не заглядав.

— Скину сорочку, порву на каната, задушує тут в кутку, ніхто й не бачитиме, думав...

Як сорочку скидав, згадалось чомусь село... Спинився

— А там зараз сіють, змагаються, будують нове життя—заворушилось в голові,—там все бує... А ти будеш вмирати, одходити добровільно від життя... Ну алеж тебе одірвали, одіпхнули...—шептало щось—Ат, дурниці, бувають же помилки... Ех і ударник, розмагнітився, вішатись! А як сім років так що—чи все ідно колись та буду корисний, докажу, що не винен. Та й помилки ж часто виправляються...

Буду жити надією...

VI

Сьогодні небо, зарум'янене рожевим промінням сонця й чисте.

Осінь немов на свято вбралася в золото й зелений оксамит

Теплий, прозорий випав день.

Колгосп вибирав жито з погорілої комори... Набирали в мішки. Валку готували... Працювала більшість комсомольців... Тепер завжди заклопотаний, керував працею Федь.

З ним не жартували. Слухали, накази виконували, бо був серйозний. Всесь час заклопотаний справою Василя.. Шукав доказів...

Коли зібрали в мішки, накладали на вози.

Щоразу нахиляючись за мішком, Федь бачив, як щось блискало в траві під стіною.

— Кусок шкла проти сонця,—думав.

Пізніш ще глянув... Притягало..

Підійшов.

В траві лежав срібний цибух.

— Ти диви, ото штука!

Підняв і підкинув на долоні.

—Хто-б це його тут згубив?

Ага, стій! Це ж Іванів нерозлучний.

То-то він в останній час з нього не куриє.

Щось наче кольнуло в груди.

— А чого-б він тут його згубив?

В уяві стала сварка Івана з Василем, випивка з кислицею.

— Та тут можна дещо розкопати,—вигукнув.

З того ж часу як горіло й цибуха в Івана не видно, а то він його з зубів не витягав. Хвастав, що срібний.

— Хлопці! попрацюйте, мені в сільраду потрібно! — й побіг швидко як на пожежу.

Скоро після того в сільраду покликали й Івана...

Коли очиняв двері до голови, чомусь був стурбований, чого раніш не було.

В кабінеті голова й Федь.

— Сідай!

— Розкажуй як сівалку поламав,—закурював голова.— На закури спершу. Іван заспокоївся. Скрутив цигарку, сплюнув і взяв в губи.

— А де-ж той цибух, що купив, срібний?

Іван чуть зблід.

— Дома десь покинув.

— Жа а-аль, а це не він? Голова показав Федорову знахідку і далі, щоб, не дати опам'ятатись.

— Не виправдуйсь все знаєм, — впевнено й сміливо збрехав,—краще розкажи на що підпалив?

Зблідлий Іван, вгнув голову на груди.

— Винен... Сам каюсь... П'яний був, та ще сварка... А все Кислиця—додав по павзі.

Голова весело засміявся.

Здорову рибу зачепила, тонка вудочка.

. . . . .

Коли гаснуть за обрієм останні іскорки літа, надходить осінь. Мокра. Холодна.

На обрії догорає жовта окраса гаю, стікаючи розтопленням воском додолу. Гудуть тоді скажено вітри. Після літньої спеки, знов оживає на деякий час степ, зеленню перію й лободи.

Міцним велетним лежить колгоспний лан, парів засіяних. Бадьорий і свіжий починається день.

Разом з хмарами прозорий, пливе над полями.

В балці жовтим гайком Осики майорять.
По шляху чорною купкою посуваються люди.
То куркулі... Назавжди вигнали їх з села. Оглянулись
в останнє і пішли.

В долину... В сірий туман...

Зникли з села, як страшна, чорна мара.

За селом. на смузі жовтої стерні, колона плугів.

Попереду Василь... Бригадиром...

Орють зяб.

...В місто назустріч осіннім вітрам і хмарі, йде чер-
вона валка...

1931 р. Вересень.

Н.-Архангельськ—Умань.

В. КОЗАЧЕНКО.

ГОТОВІ.

(НАРИС)

12-го та 13-го вересня 1931 року
Уманський район провів т.совські ма-
неври. Учасників понад 4000 чоловіка.
(З газети).

За синьою стрічкою лісу, чорними, розвіяними крапками
заліг ворог...,

Над лісом гарячими бризками, вересневе сонце.

Під широким склепінням неба, розправив груди веле-
ть степ...

Ми наступаєм...

Колоною рухаємось по сірій стрічці покрученої дороги.
Тихо... Чути лише розмірений, одноманітний тупіт ніг.

Всі,—увага й вичікування.

Пильно вдивляються вперед. Ждуть.

Чітко крокує перша, друга третя, роти.

З рушницями, лопатами, кулеметами.

Позаду кіннота.

Чудна кіннота. З важкими чорними тесаками. Без сідел.

Ідем, наступаєм.

В шкельцях польового біноклю вже вимальовується зе-
лені лісові хащі, за якими, може очікує ворог. За якими
смертельним спокоєм, підняли цівки, наготовані кулемети і
гармати.

Наступаєм

Раптом за кроків 20 від першої колони скочив білий
димок і...

... Бух!!!

В гору фонтаном чорний перегар диму й землі.

— Ворог обстрілює з гармат! Розсипся! І чітко без
замішання, рівно вишикуваними чотами розбігаємось по
степу.

Батальйон зник. Дорога за який мент спорожніла. Лише по стерні сірі зграйки чот. Напружені, уважні.

Піднявшись на коліна політ-керівники шлють в чоти гарячий потік слів.

— Капіталісти готують інтервенцію. Під машкарою улеслевих і гарних слівцеь про роззброєння, будують крейсери, літаки, гармати. Капіталісти готують напад на батьківщину всього пролетаріату СРСР Вони захлинаються в агоніях смерті. Толпляться в кризі й ллють помиї лайок на Радянський Союз, що з кожним днем росте, міцніє, будеться...

— Батальйон чотами до лісу, вперед! Колонами, швидко одна за однією перебігають чоти. Лягають. Знов підводяться й біжать...

По полі схоплюються білі клубки диму з землі.

Ворожа артилерія діє.

Та шкоди ніякої.

Якихось 15 хвилин і батальйон сховався в зелених хвилях лісу.

Кругом тихо...

Затих і ворог згубивши ціль.

Винирнули вже з другого боку лісу, тільки не чотами, маленькими роями, по 5-10 чоловіка.

Швидким бігом покрили 100 метрів і впали.

Ворог одкрив кулеметний вогонь.

Вже видко як він згуртовується, підбігає, готується.

Татакають кулемети.

— Батальйон до наступу готуйсь! — Біжить од роя до роя.

Батальйон готується.

Розсипалися горобцями по полю, Наші кулемети згуртувались на обидва боки чот й ведуть перехресний вогонь

Через голову стогнучи летять гармати. Люди частими, короткими перебіжками, захищаючись перехресним вогнем кулеметів, наближаються до ворога.

В перервах між перебігами в тріскотню кулеметів, вриваються гулом рушничні постріли.

Наблизилися на кроків сто. Атакуєм. Але ворог дужчий, не здається. Розмірено чітко шле в наші лави кулі.

Над степом дим і порох.

Перебігаємо ближче...

Один за одним змовкають кулемети. Ухають рушниці.

Чути ворожу команду й перегуки.

Ось ще один перебіг і...

— В атаку!—долітають слова команди.

Схоплюємось виставляємо вперед багнети, біжимо...

Знімаємо перші ворожі кулемети, вриваємось в густі лави стрільців...

— Ура лунає над бойовиськом.

— За 5-тирічку в 4 роки!

— За 3-й вирішальний!

— За змагання й вдарництво!

— Всі в лави ТСО!

З лівого флангу метушня..

Несподівано вдарила ворожа кіннота й розігнала першу чоту... Та тільки на мить.

З узлісся вихорем вилетів наш ескадрон, кинувся в саму гущу атаки,

Завихрилось, закурило.

Пил. Вигуки й гасла...

. . . . .

Це тільки маневри.

Це бій без крові й жертв, але бій справжній.

Дарма що шаблі й рушниці з дерева. Дарма що замість, набоїв лише „пакети“, що замість кулеметів тільки деркачі.

Це бій справжній, в якому Уманський район показав що він готовий, щодня, щохвилини виступити в бій з хижаками інтервентами, в бій за соціалістичну батьківщину пролетаріату всього світу СРСР.

На основах соцзмагання та вдарництва, провели уманці, ці маневри.

Показали свою міць і готовність на ділі.

А після маневрів тут-же в степу заклали змагання село з селом чота з чотою.

На краще виконання хлібозаготівлі.

На краще переведення посівкампанії.

По селах розійшлись тисячі нових бійців, викутих міцно в короткий термін маневрів. Розійшлись, щоб дати країні тисячі тон хліба, щоб засіяти тисячі га.

Розійшлися і надалі горіти в полум'ї будівництва, за справу соціалізму, за 3-й вирішальний, за 5-ти річку в 4 роки!...

Вересень 1931.

Район маневрів.

ЗРАДА НОЧІ.

(ОПОВІДАННЯ).

I.

Заходило сонце...

Зникали в прозорій вечірній далі—останні згуки жнив-
варського дня. Серьога лежав на купі зжатої пшениці й
думав про працю, колгосп і місто. Лежав і думав... Ди-
вився на трактори, які стояли суворими вартовими колек-
тивних ланів. Свіжий жнивварський вечір навіяв спогади
минулого...

...Горіли хати, бігли люди... Кричали, погрожували. Десь
за селом, чути постріли... Він вбігає в хату й злякано
тулиться до зтривоженої матері. Вона його втішає і плаче...

І коли він злякано розкриває очі, перед ним стоїть ве-
ликий чоловік, з зарослою бородою й посміхається.

— Тату. Тулиться до колін.

— Не бійся сину. Поб'єм панів тоді..

Він міцно його обіймає й цілує в кучеряву голову. Сергій
бере за шаблю й радіє...

І більше Серьога його не бачив.

А далі все пливло кудись у глибінь років. Прийшов з
покаліченою рукою:

— У, чом тебе не вхопило.

Тоді чогось метушилися люди, на млині гудів гудок.
Село було похмуре, тихе.

„Що це воно? питав попа Філат“.

„Умер самий головний більшовік“

„Слава тобі господи“

Філат Цехмайструк пильно подивився попові в вічі—
всміхнувся... І знову снували сітку дні. Тягли роки якор
життя...

— Спиш Сергію? дотуляючись рукою до грудей шепнув Марко.

Здрігнувся... Встав. Глянув на трактори—Марка:

— Ні... Так задрімнув.

II.

Зустрілися у темному проході біля греблі й лозняка.

— Здоров Сергію? Що ж це ти не заходиш? Не чужі ж свої—тиснув руку, дивився в обличчя, сміявся. „Товариші ж мовляв“ хотів говорити усмішкою.

Та... все нема як. Роботи. Жнива знаєте.

Правда Серьoga. Робота в них, що й за вік не переробиш а толку...

Ну зайдем до мене—розкажи про город, як жилось...

Чогось п'янів від цього голосу Сергій.

Пішов... Згадав останні дні наймитування в Філата. Був добрий, лагідний. „Може на збори треба?“ питав улесливо. А як заснували колгосп послали на курси трактористів. Думав розсердиться Філат. Але...

„Ну щож. їдь. Виходь у люди“.

Не ворог же я тобі“.

Довго наказував жінці, що приготувувати. А як зібрався, на порозі—„На Сергію гроші, будеш мати—знаєм, як по тих царобкопах годують“.

Дав гроші, штани, і харчів.—„Бери може й мені коли поможеш“.

І хоч старався сміятись та очі блиснули з невагистю.

Як вдарився об одвірок—згадав.

— Добривечір.

— А Сергій! Щож не заходиш? Сідай. Розкажуй, як у городі? Що чути. Здав курси? Заскучили за тобою. Заметушилась жінка Філата.

— Та знаєте... все як і внас.

А курси здав. Неохоче відповідав Сергій. Чогось обридло йому оце подвір'я, цей голос. Тепер він такий ласкавий, лагідний, а рік—два: „Сергію води. Замішай. Та повертайся. Холери нема на тебе“.

— Ну посидь Сергію, а я вишнячку...

Філат пішов до погребу.

— Демиде, гукнув. І щось тихо шепнув на вухо.

Марко ходив коло тракторів, обмацував, дивився. Дивився туди де в вечірній млі стіною стояла пшениця, така м'яка, вогка—запашна. „І, що то, як розум. Колись серпом а тепер конячку з заліза застріг та й гайда. А кажуть, що видумали вже таке, що молоте за трактором, Тю ти“, вголос промовив Марко. Тепер не страшно.

Казали не обробим. Го-го, ще й індусам поможем. Тільки, щоб Філатів подальше. Гітують народ“.

— Що це ви задумались діду?

Скидаючи з плечей рушницю, спитав.

Буць—сторож лугу.

— Та про коліхтів. Думаю, щоб таких конячок, побільше то можна й спочити.

— Да діду. Тоді значиться тільки сів на нього і вйо.

А чи чули, що в Мирівці куркулі з своїми людьми вночі напали на Правління. Кажуть голову забили. А в Межибіжі і стирту з хлібом підпалили.

— Ну, в нас здається стережуть добре.

— Та й вони діду, стережуть.

Знаєте не наравиться їм. коліктиви. Він закурив і його плечиста постать зникла в вечірній млі. Пішов оглядати луг, що чорною смугою біг у глибині ночі...

Дід лишився сам й довго ще думав про колгосп. Про події, що розказав Буць, він ще не чув і це дуже його стурбувало. „А що як...“ і чув, як холод пробігає за плечима при згадці. „У гади. Мало набрались із нас“.

У Філатового батька він прослужив. Знає, такі здатні на все.

Як горіли економії—не було вдома, а як прийшли салдати—привів до хати головного „Івтух Нарик, Мусій Кіхур і Іван...“. А на ранок найшли замордованими.

Та вже нема його. Та син не лучші. Мало Серьозі досталось.

„Та ще недовго вам жити“ вголос прошепів Марко.

ІІІ.

— Ну дай боже Серього! Жили по доброму, будемо й

далі так. Філат наливав, пив, давав Серьозі. А коли під-носив чарку всміхався.

— Не вороги ж—свої.

Чув Серьога, що в голові стукає.

Не привик пити. Пив...

Тільки, як перехилив останню й закрив очі—заскало, в очах, чув, якийсь гуркіж, співи, окрики.

Розкрив—перед ним стояв Філат й сміявся...

Молодець. Люблю таких.

Не вороги ж ми. Філат обнімав, цілував і хвалив Серьога як доброго „парня“. Серьога сидів й дивився.

Здавалось дивився десь через стіни далеко у прозору вечірню даль.

— Заживем ми зтобою. Оженися, Захазяїнуїшся. Дам усього. А то бач в коліхтіві і босий. Все є Серього. Дам, бо люблю таких. Не жалів як їхав на курси, не пожалію й тепер. Одину, парнем будеш. А на перші пора—підмога.

І Філат розіклав на столі гроші. Сергій сидів і дивувався. Не сон? Сергій всміхнувся. Подивився на Філата.

— Бач Серьога. Все буде, тільки мішає...

— Що мішає? крикнув Серьога.

— Мішає коліктів. Бач землі не дають. Садоби тоже. А тобі ж треба десь хозяїнувати. Тоді голодранцем. В твоїх літах вже хозяї.

— Ну то що ж? Бставив непорушні очі на Філата.

„Є, вже, є. Далі піде. Так-так“.

— А для цього—коліктів по шапці. Годі все. А щоб роз...ігнати, нахиляючись до вуха—шопотом: Трактори Серьога... Знаєш, щось... покрутити—щоб пух, бах, тай став. Але, щоб на віки. Він всунув у руки гроші—Чуєш? Покрутити,

Серьогу=вдарило. Зірвався на ноги. Затрусився стіл. До крові закусив губу.

Зрадив Філат... Всміхнувся. Протяг гроші.

— Що-о-о? Мент... Пляшка розсипалась на голові—Я тобі... Я... шию.. скру...тю. Гад... Схопив за горло. Філат упав на землю. Встав...

Серьога думав тікати. Глянув на двері. Глянув і остопів. На дверях стояла висока, суха, жилиста постать. Оглянувся назад. Коло столу стояв Філат з налитими кров'ю очима.

— Ну—щож іди... Проскреготів.

По доброму не хотів.. Та ми й без тебе голубчик. Не мужі ж—скреготучи зубами підійшов ближче.

Серьога стояв і як крізь воду дивився на Філата. А постать від дверей наблизилась й взяла за руку.

— Давай.

— Палажко—мутузка.

Серьога не пручався. Тільки, як почали скручувати руки й бити коліньми в груди хотів крикнути не було сили. Рот був зав'язаний.

— А-а-а, гадина це тобі за гроші, штани. Філат місив скручене мутузками тіло.

Серьога покрутився й видавив, здавалось через груди, жахне—о-о-о.

— Годі ще встигнем. Все одно же..

У сінях стукнуло...

— Хто?—прошепотів.

— Бери. Зв'язане тіло Сергія кинули під ліжко.

Філат підійшов і рішуче відчинив.. Демид захолов... „Тікати? Куди? Як?“ Стукало в голові, тряслись руки.

„Ага“. В одну мить опинився в солом'янику. З горища знову щось гупнуло. „Шукає на горі. Пропав“. Філат міцно причинив сінешні двері й витерши сірника дивився по сінях. Глянув до драбини, коло якої злякано озираючись стояв ніт. Філат вилаявся й повернувся до хати. Коло столу в тривожному чеканні стояв Березюк з витягнутою шиєю й чекав...

— Що?

— Ніт.

Настала павза. Зиркали під ліжко. Філат стояв, потупивши погляд, туди де лежала жертва. „Вчорашній наймит. Який був смирний, тихий, а тепер... Як дійшло до діла—пропали гроші, штани все пропало. Та чекай боком білізе“. Стиснув кулаки, блиснув очима.

— Чого ж стоять. Взялись, так треба...

— Ну, щож: Куди його? Витягнув шию, Філат взяв себе за бороду, густу, кудлату. Видко були, як тряслися руки, палали дико очі. Стояв в упор, мов визвав на герць сильного ворога. Без шапки, з розкудовженим волоссям що злиплось місцями де виступила кров... Тихим, рішучим кроком підійшов до Березюка. Поклав на плечі руки й стиснув пазурами, й дихнув гарячим, шопотом в обличчя:

— Все одно. Занесем до мене в льох,

Прийдем із... він озирнувся й нахилившись ближче шепнув: тоді раз, два й готово.

— Як? Де? Впізнають.

— А ми того... він всміхнувся усмішкою ката, що перед ним тріпалася жертва, підвішаєм... щоб значиться по добрій волі.

Боязко рипнули двері.

Висунулась Філатова голова. Потім всенька звіряча по-стать. Дивився навкруги. Тихо, Свіжо. Привітно З далеку чути гавкання собаки—вріжиться клином у спокій ночі і знову затихне...

На небі густа оболонка хмар.

Темно... Ніч спустила заслону. Небо темне, похмуре. Повітря свіже, тепле—жнивне. Збиралось на дощ. Гарно в такі ночі, коли після праці спиш під відкритим небом на запашному сіні і скрізь тихо-тихо, тільки зрідка крикне сполоханий птах.

„Добре“—шепче Філат. Ковтає свіжість.

Входить до хати.

— Можна. Давай.

Взяли з під ліжка Сергія і тихо, обережно винесли з хати. Тривожно озираючись, щоб не порушити спокою ночі, напружено дивлялись в непрозору темінь літньої ночі, пішли до льоху.

— Клади, хай витверезується. Скоро піде на похмілля. Хай знає, як ми можемо частувати.

І, як затих останній хрипіт дверей і останнє застерігаюче „обережно“ Сергій хотів повурухнутись, пригадати, що з ним—але не міг. Віддчув тільки в роті й на обличчі

щось рідке і тепле... А далі... все оповилось в серпинок літньої ночі.

IV.

Демид сидів і напружував слух. Трусився. „Що таке. Що за гуркіт? Добре, що виліз на горище спати. Щось є. А що? На що йому Березюк“ роїлись думки. гарцювали в голові, цікавили істоту.

Він забув вже про обережність.

Висунув трохи голову й слухав...

— Ну... з льоху не вилізе... Тепер.. лису... треба... або.. ідем..

Демид втягнув голову в плечі й почув як щось холодне пробігає по тілі добирається до рук. Хочє поворухнути пальцями, але замість них він чує щось нерухоме й холодне. Він робить зусилля підвестись і раптом — падає мішком на дно солом'яника. Почув, як хтось засуває з середини тяжкий залізний засув. Скрипнули двері з хати й стало тихо після окриків, стогану й гадючого шепотіння...

Демид лежить ще мент, другий й здається, що проходять довгі дні чекання. Тихо... Тільки чути, як колотать серце й цокотять зуби.

Він тихо підводиться, вилазить й як кіт до здобичі, підходить до дверей, притискує колінням і бере за холодвий тяжкий засув...

V.

— Підем яром, тут нікого, а там пшеницею й зразу накриєм. Притулились оден до одного, ішли озираючись на всі боки Філат і Березюк. Коли чути було якийсь звук, ставали, пригинались і слухали.

Тихо тепер в степу. Ніч накрила покривалом хмар.

Здавалося над яром ще більше насупились хмари.

Супились й пливли в безвість. Степ давно затих. Все спочивало й набиралось сили до наступного дня.

Бо ще, як спить сторож дня—пробуджується степ й перегулюється згуками праці. Тоді все тут кричить, ірже, торхкотить, а з клину де стоїть стіною пшениця, врізається в ранкове повітря бойова жниварська.

Ішли.. Хилились колосям гнучкі стебли пшениці. А коли нагинались кололи вусами в обличчя.

VI.

Марко злякано прокинувся.

Задрімнув... Подивився на ліhtar, обдивився кругом, обійшов з ліhtarем і знову сів. Чогось пригадав Буцеву розповідь.

„Кажуть голову забили, а в Межибіжі хліб спалили“ ще й досі чулось йому.

Якась тривога почалася закрадатися в глибину старої істоти. Він ще раз, встав й став прислухатися. Тихо... Ніде ні звука. Тільки далеко-далеко під лугом: „Аг-о-о-о-ов“ а в відповідь—свист. „Ночліжники“. Зперся на трактор й на мить припинив дихання. Щось тривожило його старий спокій. Щось здається чує й не чує. Він бере рушницю й дивиться на світло чи є пістон. „Все справно“. Знов оглядається. „Й чого це я так... хіба це первина“. Він сідає на купу зжатої пшениці.

Думки не дають спокою.

Рипаються в голові. Біжать всі разом. Силкується думати про жнива, переховує скільки засіяно, скільки кіп, скільки буде лишків... Не будуть тепер кланятися Філ...

Раптом щось важке навалилось на нього бере в залізні обеньки старечі руки. Силкується крикнути але замість крику—протяжне „О-о-й“.

Стало темно.

Хруснули старечі кості—в роті важко й повно. Не може Марко впізнати—сон чи дійсність.

* * *

— Ну гайда. Бочонок з гасом. Тільки... побільше на трак...ктори.

Згинаючись шепотів Філат.

— Так... щоб по кускам розстрожило. Підкладай соломи. Сюди побільше... Так... Лий на гр... Заким, що, то й й по йому.

Лили відрами керосин...

Наливали на жатки, трактори—на все, щоб з димом пішло у чорну безвість ночі.

А ніч тиха й лагідна...

Недалеко стоїть пшениця з похиленим колосом... Хто подумав би що ця тиха, лагідна ніч—зрадить і принесе гамір й сполох...

VII.

Демид витер сірника. В льоху лежало пошнуроване мотузком тіло. Глянув—„Серьога“—остовпів. Але це мить... Кинувся розв'язувати. Розв'язав хустину—шарпнув; вона приклеїлась кров'ю до тіла. Серьога розкрив очі.

— Х... хто?

— Я шарпнув за мотузки. Серьога звивався од болю—мовчав

Тряслися руки... І як розв'язав:

— Сер... Сер... Серьога—задихався.

Демид. А...

Але він не слухав. Рванувся. Встав. Похитнувся. Випростав руку.

— Веди...

Демид скочив і потяг Серьогу. Серьога оглянувся й побіг туди де до садків тяглося поле.

Біг. Падав. Вставав—знову біг. За ним поспішав Демид.

Нічого не думав—тільки тряслися руки, підгинались ноги—по голові стукало грізно й важко: „трактори, трактори“. Як далеко позаді було село, схопив за сорочку й розірвав. Не вистачало повітря. В грудях пекло. По обличчі текло щось гаряче, гаряче. Важко дихав... Ноги не служили. А по толові било молотком: „Трактори, трактори“. Як добігали—ще кроків 10, серед, мороку ночі розсіпався сніп вогню. Серьога став...

Осліпило його. І він закрив очі. „Трактори, тра...к...тори“ ревів несамоовщо й опинився біля них.

Все горіло...

Заграва блиснула далеко у чорну безодню ночі. Мент...

Серьога схопив за ручку—рванув раз, другий—бухнув трактор. . Скочив й нагиснув педаль

Рванувся як підстрелений звір, гаркнув й побіг уперед.. Спинив... Зліз у полум'я—одчинив жатки. Все горіло пекло. Шкварчали руки. Горіла одежа. Пекло в обличчя, шматилось волосся.

На жатки лили воду Демид і Макар. „Ще одного треба виволікти пропаде“. Кругом горіло, і в цьому вогняному колі стояли сторожі ланів безмежих. Вони висолонили вигняті язики як страшні потвори. Знову крутив за ручку й чув, як не стає сили, як прилипають руки до розпеченого заліза. Падав усім тілом на вогняну землю, підводився і знову брався.

Пострілом вибухнув крицевий кінь. Серьога обнятий полум'ям й розпеченим залізом натиснув на педаль.

Гаркнув й рванувся вперед.

Все на Серьозі горіло й вів злився з жахними гарячими язиками. Напружив останні сили... й зпинив Трактор раптово став і Серьога не пам'ятаючи нічого ввесь у полум'ї звалився на землю.

Хтось линув води й він відкинувши голову... затих. Підхопили дужі руки й понесли.

Як глянули на тіло, чорне, з блискучими п'ятнами крові жажнулись: „Про-о опав“.

На конях прискакали ночліжники, пожежна дружина. Загасили страшні язики горівшого гасу. В нічній тиші сердито гули мотори—кричали люди.

Зібралось мало не ціле село. Гамір, крики, лайки, ойкання, плач, погрози, розтягалось над стеном пробуджуючи ранок жнивварського дня.

— Хто? Як?—гуло у натовпі.

Га-а-ади!

— Щоб цілий вік горів—кричали жінки.

— Ловити! Чого стоїте?

— Вбити! Смерть...

— А-о-у-а-о- Кричало над степом.

Окрики неслись по ланах над пшеницею, далеко у гоні в степи, туди аж до темної смуги лісу.

Ніхто не розходився.. Махали руками... Погрожували.

— Ёт, наставмо глухого то так і вийшло.

— Може й сам кутив та...

— Цить... Ти... Він зв'язаний був.

Той, що говорив зник у натовпі.

В гурті поодалік стояв Філат і Березюк—охкали:

— От... наказание... так же цілі поля можна спалити.
Сухо ж... Тільки вогню...

— А так... так. Безбожники—похитував головою дідок.

— Серьогу чорного, як вугіль взяли—втирали фарту.
хами сльози—гомоніли в другому гурті.

Тільки Марко ходив сумний, похмурий—тінь якогось великого суму лягла на обличчя.

Він стояв і дивився туди де понесли чорного Серьогу.
З старих очей капали по зашкорублому обличчі сльози.
Без шапки з похиленою головою стояв і дивився кудись у далечінь. Переводив погляд на горілі кубла стерні й хитав головою. Юрба шумувала...

Марко стояв і потупив погляд у землю. „Не достеріг...
Пропав хлопець...“.

Він закрив обличчя руками, й заплакав, як може плакати дідусь, що бере на себе вину за смерть молодого відданого, що не пожалів себе для справи нового життя, для сотень таких, як він.

Коло нього стояв Демид і теж плакав. Плакав й втішав Марка.

— Не... пла... чте... ді... ду.

Ми їм не... подаруєм.

Марко стрепенувся. Довгим поглядом подивився й:

— Так, сину, не подаруєм.

Е коли б то знаття.

— Найдем—всміхнувся.

* * *

Юрби вже не було. Тільки трактористи дивились на жатки, трактори:

— Ну здається нічого тільки дві жатки вже негідні...
Надходив ранок...

Він стурбований подією ночі хапливо піднімався, наскоро вмивався промінням сонця, вдягся в прозорі степові шати й

ішов разганяти примари ночі, ішов оглядати стурбовані оселі, зазирати в кожне обличчя й комузь сказати: „Ти злочинець“.

VIII.

Хлопці почали роботу.

Всі були схвильовані подією. „Хто? Як?“ Кожен догадувався, думав робив висновки.

„От чорт забори—бубонів Митька забрали Серьогу“. А на матці сидів Данько й схиливши голову думав: „Щож це воно. „Як це він найранше прибіг. Успів і тракторі виволікти. Щось...“ спинявся на цьому.

Думали й догадувались, сонце підбивалось у гору і як завжди всміхалось до хлопців. Пекло й бадьорило. Ніч була така чорна, похмура, а ранок такий світлий, веселий.

Що то як літо.

Хоч і як намагались хлопці забути про ніч та думки самі вмоцувались у голові, й плели сітку догадок. Митька так задумався, що трактор звернув далеко у бік і жатка торохкотіла по стерні, а як оглянувся то далеко вже був трактор і наче басовитий кінь радів, що стало легше. Митька сплюнув згадав чорта й повернув стерню праворуч, а думка знову вертала до любого Серьоги й скувала догадки „Хто? Й надії. „А може не вмере“. Хлопці з нетерплячкою чекали зміни. Хотілось взнати що там нового приніс ранок.

Бо що далі то більше брали нетерплячки. Митька сидити поглядав на сонце, а воно як на злість стояло розіп'яте на одному місці прозорого неба.

* * *

— Діду де Серьoga?

— У город повезли. Лечитися.

Демид став подумав.

— А далеко до города?

— тобі що? Верст... 50, щоб злякати хлопця сказав Марко. Він уже догадувався що надумав хлопець.

— А довго Серьoga буде?

— Як вилічиться.

— Ого-го. Демид обернувся й пішов. Довго вслід йому йому дивився Марко й думав: „На що йому“.

* * *

І як до села повертались трактористи, щоб взнати про все, Демид питав у огрядного чоловіка на окулярах:

„И... як... де... тут де лічаться?“

Він йому нічого не відповів тільки покосив очима й викинув недогарок

Демид підійшов до вартового міліціонера зняв шапку й мнуци у руці, дивлячись в вічі запитав:

— Де главна що, лічать?

IX.

Коло сільради, де завжди поміж двома соснами—стіл зібрали збори села.

На траві сиділи й стояли люди. Малеча вилазила на дерево, щоб почути, що будуть говорити.

Старі похитували головами:

„Нещастя“ гомоніли.

Відкрились збори. Говорили про жнива, хлібозаготівлю.

Ось вийшов Марко, пожмурих на світло очі.

— Бачили самі... Вже деякі злякались... Мовляв капуть коліхтівові. Он в раду Спиридін Чмут подав випішіть з коліхтіву бо он в Маривці запалили хліб... а в нас трах-

Це не добре люди. Ми не лякаймося... Бачите хтіли та чорти лисого—хвилювався Марко. А Спиридінова заява не справа таких... що хтіли щоб хліб у полі погнив,

Не бійтись люди...

Хтіли нас... та ще побачимо...

— Так. Чорти лисого.

— Ще найдем.

— Гадів.

Кричав сход... Ось до гурту вийшов Спиридін і чогось згадав Березюкові слова:

„Тікай з коліхтіву поки не пізно. Горіли трактори, а скоро й хліб з димом піде...“

— Я... ошиб.. ошибся... думав.

Не хочу з коліхтіву виходити.

А стара Мотря:

— Я прошу щоб записали мене тому, що я не знала, то й не писалась, а тепер запишіть.

— І мене—гукнув з гурту.

— Я тоже.

— Я...

Марко всміхнувся. „Наша взяла“. „А поїли чортові куркулі“. Й гарячі розмови закінчували сход. А Панас Говіркий дав „предоложеніє“ „лучче“ взятися до уборки щоб за 2 дні кінчати. Это буде ответ врагам—хотів по-вченому. як казав він.

А 20 хлопців оголосили вдарниками: „По 12 г. працюєм“.

Розходились веселі й гомінкі. Виплив місяць. Кинув на юрбу промені.

Х.

Демид уже цілий тиждень у городі. Він кожен навідується до лікарні, питає про Серьогу й просить, щоб його пустили, побалакати. А коли лікар хмурить брови. Демид виходить і довго ходить коло лікарні. Сумує та сердиться на лікаря. Потім йде до річки і купається. Ісги дають у лікарні. І він не хоче йти додому, поки не побачить Серьоги. Дивиться на автомобілі, будинки. У вечері знову приходить і питає про Серьогу. З ними уже тут знайомі й розпитують про все, а він відповідає і коли доходить до Серьоги він якось здригається й виходить на двір. Увечері його беруть у кіно й він дивиться на поїзди, що біжать прямо на нього й він злякано одхиляється назад. Так він проводить свої чекання й турбот про здоров'я Серьоги.

Коли на 12 день він прийшов з тим же проханням, лікар всміхнувся поклав на плече руку й ласково сказав:

— Іди. Яка радість.

Він побачить Серьогу. А, як? Там. А може? І знову стає сумний. Коли він ввійшов Серьога лежав й дивився на стіни, на стелю.

— Сер... сер... йо... Серьога!

— Де... ми... д.

Він обняв його й заплакав. Через два дні знову ввій-

шов до Сергія той сидів на подушках й усмішка така рум'яна, свіжа з'явилась на лиці. Демід не міг говорити. Блідий Серьога, здавався якоюсь тінню, але видно було що сили прибавляються, що скоро він повернеться туди.

— Серьога, а як з ними?

Серьога зайіпив зуби й процідив до санітарки:

— Скажіть докторові.

Лікар тихо підійшов взяв за руку й вдоволено всміхнувся. „Йому зовсім краще“.

— Прикли... чте мілі... мілі.., або... як... що політикою. Ну, Як? Він безсило опустив голову. Лікар не розумів.

„Гарячка! Але все горазд“.

— Того... що... за... зрив... колі—ктивізації... фабрик розшукують.

— Добре. А виляжте.

Як лікар був коло дверей безсилим голосом крикнув.

— Ги... Пи... У...

...Д. П. У.? Пришліть негайно співробітника.

Довгі хвилини чекання...

Чекає Демид, чекає Серьога, чекає й лікар.

Лікар привів співробітника й в чеканні став.

— Ага... Това..ріш Ги Пи У. Візьміть його—Серьога показав на Демида—він.. Вам... дещо... роз...

І без сили впав на койку.

* * *

На ранок Сергій прокинувся свіжий, здавалось, що він цілком здоровий... Підвівся й сів коло вікна.

За вікном шумлять клени. Вони п'ють ранкові напої.

В повітрі свіжо, тепло, байдуже, що осінь жовтить вже листя. Він чує як сили припливають з кожною хвилиною свіжого, радісного ранку. Байдуже, що на дворі чути осінню, та що та осінь коли на серці весна. Шумує кров, розгонить артеріями. Тільки, щоб скоріш стати в шеренги тих, хто змагається за засів, хто бере висоти в більшовицькій сівбі.

Аби скоріше...

До нього входить лікар і привітно всміхається.

— Що, радуєтесь ранком, Радуйтеся, через днів п'ять ви будете цілком здорові.
Яка радість.

XI.

Філат ці ночі не може спати. Тривога залізла в душу непокоїть.

Де Демид? А може? І він при згадці холоне.

По тілі пробігає холод.

— Ех він певно десь у них. Заспокоював себе.

„Але як утік? Знову тряслися руки. Видужає все одно не життя“.

„Але говорять на тонке пряде“; цілими ночами він нервово перекидався з боку на бік і думав.

Став злий, зляканий. На кожен шорох він прокидався як опечений й прислухався.

„Ось прийдуть і заберуть. Не помилують.

Та все одно. Прийдуть. Уб'ю а тоді хай...

Він міцно стискав нагана. І так що ночі. Сьогодні він прокинувся, стомлений, стурбований. Брав з під подушки наган й ховав до кишені.

Прокидалось сонце. Заглянуло в вікно.

Промінь впав на заросле обличчя, упавши глибоко очі. Скули вип'ялися—він нагадував лютого, загнаного в пастку звіря. Сів снідати. Довго жував і пильно вдивлявся в шматок м'яса. Різав і їв.

Коли взяв останній шматок—пригадав батькові слова:

„Голоті не довіряй“.

І Філат взяв себе за волосся й до крові вп'явся пазурами в голору.

Не чув як і рипнули двері. Тільки як—

— Руки в гору. Ви заарештовані почув, кожную мить чекані слова, навіть не поворухнувся, тільки тупо подивився на суворе обличчя. на дуло нагана, тільки тоді згадав, що в кишені лежить такий самий а може і кращий..

В. Добровечір.

Умань.

2 РОКИ.

Два роки, як наш уманський літературний молодняк під керівництвом Ленінського комсомолу, торує свій літературний шлях. Два роки уманський літературний молодняк уперто, одностайно працює на користь "пролетарської культури, а саме в ділянці нашої пролетарської літератури. Два роки літературний молодняк, із шпальт місцевої газети рапортує про наше соціалістичне будівництво, про реконструкцію села, про досягнення заводських цехів. Разом з цим сигналізує про всі ті хиби які, ще є в нашому виробництві. Чи статтею, чи віршом чи малюнком, початкуючий письменник Уманщини розповідає трудящим про наше сьогодні. Розглянемо детальне весь період існування в м. Умані молодняка, розглянемо його творчі шляхи. Ще в 1929 р. з ініціати́ви ОК ЛКСМУ було організовано літературну групу. Це був літературно-творчий гурток, що об'єднував усю початкуючу молодь міста. Збирались в клубі „Металіст“. Перший період роботи групи не був масовим. На кожних зборах розбирали свою слабеньку продукцію. Тоді ж в (1929 р.) деякі товариші почали друкуватись в місцевій пресі. До Жовтневої революції було видано першу літературну сторінку, того ж місяця був перший прилюдний виступ нашої групи. Це виступ був нашим першим дебютом в галузі масової роботи. Та замкнута робота не могла довго бути, з перших чисел 1930 р. літгрупа поширює свою роботу. Літсторінки випускаються частіше, влаштовуємо літвечірки, беремо участь у диспутах, літсудах тощо. Частина товаришів починає друкуватись в центральній пресі. Група, як така в умовах Умані стає відомою. Час од часу, нові й нові товариші приєднуються до групи. Починаємо видавати стінчасопис при центральній книгозбірні, організовуємо літгуртки. Взимку 1930-31 р. РК ЛКСМУ ви-

ряджає групу на села. Підчас виїзду організовуєм літгуртки видаємо в колгоспах стінгазети, влаштовуєм виступи. Наближається 6-й з'їзд рад, група готується прийняти активну участь. Виїздимо на села. Переводим куткові збори влаштовуємо книжні кіоски. Видаємо літсторінку в газеті з'їзду. Зараз маємо літгуртки. 1) при заводі „Труд“ в І. С. В. в піонер клубі в радгоспі с. Старі-Бабаки. Літгуртки об'єднують кращу молодь міста й колгоспу. Видаємо що 2 тижні літсторінку в місцевій газеті. До 2-го з'їзду молодняка ми прийшли єдиною, бадьорою комсомольською лавою, безперечно як каже один з наших поетів.

„Ми ідемо два роки вногу
Ми крокуємо разом усі
Безперечно встелив дорогу
Непотрібний баласт відсів

Під керівництвом ленінського комсомолу, під керівництвом партії і всіх трудящих міста, Умань-молодняк буде йти вірним шляхом, і стане одним з бойових загонів нашої літератури.

ПРИЗОВ У ДІЇ.

Розмах соціалістичного будівництва, широкий наступ Пролетаріату на капіталістичні елементи в межах СРСР, боротьба на два фронти, „як з „лівими“, що репрезентують дрібнобуржуазний радикалізм, так і з правими, що репрезентують дрібнобуржуазний лібералізм“ (Сталін) викликали шалений, рішучий опір класового ворога не тільки на фронті соціалістичного будівництва, а також і на теоретичному фронті, зокрема й у царині пролетарської літератури. Період, що лежить між пожовтневою літературою й сьогоднішньою консолідованою пролетарською літературою (ВУСПП. „МОЛОДНЯК“) це бо період боротьби за гегемонію пролетаріату в художній літературі, за новий стиль співзвучний добі будівництва соціалізму.

Це бо період рішучої боротьби з дрібнобуржуазними угрупованнями, української пролетарської літератури за своє існування, період жорстокої класової боротьби. Перші роки Жовтневої революції, військовий комунізм, відбудовчий і останній реконструктивний періоди НЕП'у, через які чорною павутиною перетягнуті різні (за формою) дрібнобуржуазні угруповання, в царині літературного фронту, що реклямували себе пролетарськими угрупованнями, в цей же час оспівуючи дрібнобуржуазну ідеологію.

Всі ці напрямки (символізм, неоклясицизм, попутники) всі ці угруповання („Нова генерація“, „Вапліте“, „Авангард“, „Пролітфронте“) в результаті своєї діяльності скотилися цілком до ворожого нам табору, відверто виявили свою дрібнобуржуазну ідеологію.

Такий сенс творчості й діяльності цих угруповань, така аналогія їх напрямків.

На арену боротьби за пролетарську літературу, національну формою й соціалістичним змістом у 1922 році виступає „Плуг“, у 23 р.—„Гарт“, у 26—„Молодняк“ і нареш-

ті ВУСПП, які рішуче ведуть боротьбу з дрібнобуржуазними напрямками, з тенденціями дрібнобуржуазної ідеології вищезгаданих угруповань аж до самоліквідації їх (угруповань). В цьому відіграв особливу роль „МОЛОДНЯК“, який і до нині міцно держить у руках поводя свого сталевого коня-переможця, по-ударному будує рештування комсомольської пролетарської літератури. „МОЛОДНЯК“ є активний допоміжник ВУСПП, її підпора, особливо на сучасному етапі.

Не можна обминути також і тієї боротьби, що проходила в межах самого „МОЛОДНЯКА“, як організації. На це свого часу ЦК ЛКСМУ костатував таке:

„Тиснення дрібнобуржуазних сил, зневіра в комсомол і творчі сили „МОЛОДНЯКА“, призвело до неправильної оцінки його стану й шляхів, його дальшого розвитку від невеликої групи Молодниківців, що зрештою й визначило їх вихід із „МОЛОДНЯКА“ (МАСЕНКО, Кундаїч, Момоті, Донченко, Ів. Ковтун, Д. Гордієнко.

і далі:

„Окремі члени „МОЛОДНЯКА“ в своїй творчості виступили не з нашими мотивами, а з мотивами троцькістської ідеології (Масенко) з ідеологією глибокого песимізму й безперспективи (Кундзіч)„.

(З постанови ЦК ЛКСМУ)

Не можна також не відзначити і впливу переверзінства на окремих членів „МОЛОДНЯКА“ (Смілянський). В боротьбі за пролетарську літературу, в боротьбі з окремими молодняківцями, які не витримують такої боротьби й підпадають під вплив троцькізму, песимізму, романтизму, переверзінства й інших ухилів, „МОЛОДНЯК“ пийшов міцною, переможною пролетарською організацією, завойовуючи й далі переможні позиції пролетарської літератури над дрібнобуржуазною.

Групи „МОЛОДНЯКА“ та літературних студій, молодняківців, що засновані по різних містах України, як резерв „МОЛОДНЯКА“, зосібна наша Гуманська літстудія, на даному етапі й особливо на даному етапі відіграють не аби яку роль в боротьбі за пролетарську культуру. Гуманська літстудія молодняківців існує два роки. Спочатку це була досить таки слабенька група, до якої входили початківці, щойно розпочинаючи свою літературну діяльність. Це була група з розгубленими, несталими надіями, яка у всякий випа

док могла підпасти під вплив ідеології ворожих нам позицій. На сьогодні вона (група) зросла як кількісно так і якісно.

Особливо серед студійців визначаються в поезії Борис Мельник, Вячеслав Рогожін і Котенко. Непогані надії подають і такі товариші, як Слуцький (робітник-ударник заводу „Труд“). Серед прозаїків особливо визначаються Козаченко, Левченко, й Добровечір. Звертають на себе увагу Костенко, Табачников й інші.

Літстудія видає свою літературну сторінку при місцевій газеті „Колгоспна Правда“, два рази на місяць. Щоб показати конкретно, наскільки зросла у своїй творчості група молодняківців, спробуємо подати критичний огляд друкованих праць по різних газетах окремих студійців.

Першим, що кидається в очі—це поезія Бориса Мельника. Борис Мельник почав друкуватися в 1930 р. За цей час він має надрукованих 27 поезій. Найхарактерніші з них покищо такі: „Я чую гомін“, „Ударниця Ніна“, „Завод в провінції“ і „На полі“. Тематика Мельникової творчості це робітництво, це завод, це тяжка промисловість. Поет початківець, не тільки вкладає в свою поезію сучасне, він уміє глядіти далеко вперед, відчуваючи те, що принесуть Країні Рад наші ударні, творчі будні:

„Я чую гомін нових днів
заліза, криці і бетону
...Коли у сизь височини
Масиви встануть гут і домен.
Коли увесь СРСР
Прониже фабрик
Шум і гамір
І кров-електро понесе
В заводи дріт із Дніпрельстану“.

(„Я чую гомін“)

А щоб ствердити такий майбутній стан країни, поет початківець підставляє ось які рядки:

„Встає з рештовань Дніпробух
Нові гудки за хмаринь гранят“...

(„Я чую гомін“)

Не менш важливий вірш і „Ударниця Ніна“. Ніна—це представник сількомсомолу, що від кужеля прийшла до трактора й нарешті;

„Прийшла в завод
Тоді, як тужно

і далі:

Гудки: „В ливарному прорив“.

„Колись — фолдзон
Тепер — вагранка
Пашить лице, в очах-багрян“

і т. д.

Б. Мельник намагається подати у своїх віршах, сільську тематику, але ця спроба дуже невдала („Фрагменти“), хоч єсть окремі випадки, які свідчать за те, що молодий поет і в цій ділянці заслуговує чільної уваги з боку читача. Ось наприклад:

„Випрядає тінями
Вечірня мла
Я іду..., а в синяві
Голубіє лан.
(„На полі“)

Одже висновок такий: Молодий початківець уміло показує соціалістичне будівництво, досить майстерно зображує рух країни, ударництво, соцзмагання й ролю комсомолу у будівництві.

Росте нова країна. Її буде пролетаріят, під керівництвом партії, який живе сучасним, живе майбутнім—він бо (пролетаріят) вірить у свою перемогу. Безперечно, що більша частина друкованих віршів Б. Мельника мають надзвичайно примітивну форму й непозбавл ні романтизму й більше того мають недосить важливий зміст. Але цього мало. Головна хиба в творчості Б. Мельника, що він недосить ясно показує клясову боротьбу на будівництві, на виробництві, а іноді й зовсім їїс тушовує. Як засудить свої помилки Б. Мельник, будемо бити.

Зараз Мельник Б. готує до друку збірку поезій „Я чую гомін“.

Недосить виразна, але теж з певними надіями, на шпальтах літературних сторінок (почасти й у журналі „Глобус“) висувається постать літстудійця Вячеслава Рогожіна. В. Рогожін, поет початківець, почав друкуватись раніш за Б. Мельника, але продукція в нього гораздо менша й слабіша. Із видрукованих праць покищо може бути найкращим і найсильнішим віршом—„Дні“.

Дні—це безліч нових тем. У них горить трудащий світ ентузіазмом. Це ті дні, що їх творить пролетаріят. Вони такі:

„Проходять дві
Завіхрені у буднях
(Яка тут безліч
нових тем!)
Життя прискорено
І села й рудні
Беруть в роботі
Найшвидший тем“.

Характерний останній вірш В. Рогожіна „Іскри над порогами“ (надрукований в літ сторінці). В ньому бо відчувається цілковита розгубленість поета початківця, безпорадність, патріотизм. Хто буде Дніпрельстан? У Рогожіна будують Дніпрельстан не творці нової доби, не герої пролетарської епохи, не мускулясті жилаві руки робітника-ударника, а якісь взагалі люди невідомі,

„Що прийшли
Ніби новий Месія
Змінить Дніпра старе лице!“

Немає класової боротьби. Немає пролетаріату, який бореться за соціалізм, а єсть якісь невідомі люди, ніби новий Месія (український?). І ось, коли над порогами з'являються ці невідомі люди, новий Месія, Дніпро зжахається і тихо піддається їм (Месія ж!),

І ось Дніпро вже Дніпрельстану
Скорився тихо в берегах“

Так народжується Дніпрельстан. Далі Рогожін тужить за Дніпром, що його запрягають ці невідомі люди.

„І гудви „кукушок“
Дніпру серце ранять
І пороги грізні
Не ревуть—шумлять...“

Отже вмісто того, щоби показати будівництво Дніпрельстану в реальній дійсності, поет тужить за грізними козаками, купцями, що колись Дніпром возили свої товари з Туреччини у „Малу Русь“, тужить за старим Дніпром. Ось чому „Іскри над порогами“ є шкідливий вірш, якого і засудила літстудія. Потрібно В. Рогожину доценту розбити свій песимізм, свою розгубленість, безпорадність, свій патріотизм. Інакше від Рогожіна чекати подібних „Днів“, нових тем насичених соцбудівництвом, новою добою,— годі.

З літстудійців ідетів ще визначається Котенко, що подає переважно сільську тематику. Варто зупинитися ще на

одному з літстудійців Андрієві Копичці. Андрій Копичко тільки щойно розпочинає свої виступи у літ. сторінці. „Пісня тракториста“ це перший його надрукований вірш і разом з тим шире копіювання Дмитра Чепурного. Коли у Д. Чепурного:

Ну і як не дивно? Ну і як не радо?
Машиністом стало молоде дівча.
Подивись у небо, до весни парадом,
Журавлі прямують, журавлі кричать“

(„На полі“)

то у А. Копички:

„А поруч керує
Трактором дівча.
Глянь: земля парує,
Журавлі кричать“

Взагалі вірші Копички А. це як не копіювання поетів молодняківців, то прямо таки перепис „на чисту“ їхніх поезій. Копичко А. зовсім не подає надій на те, щоб від нього чогось серйозного могла чекати комсомольська пролетарська література. Студійці прозаїки не мають і ще таких друкованих праць своїх, щоб їм можна було в цій статті дати критичний огляд. В цьому першому номері альманаху надруковано кілька призових художніх творів, але це перша спроба наших студійців прозаїків. Молодняківці-прозаїки готують:

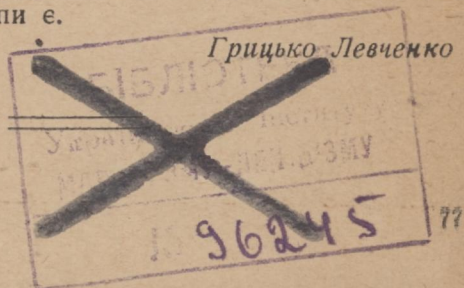
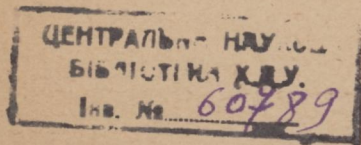
Добровечір—готує збірку нарисів.

Левченко—закінчує повість „Електростанція“

Козаченко—працює над повістю „Шляхи й стежки“

Треба сподіватись все таке, що Уманська літстудія „МОЛОДНЯК“ ще більш зміцніє і ще дружніше, ще сильніше буде ступати в ногу з пролетарською добою, в ногу з „МОЛОДНЯКОМ“ в боротьбі за гегемонію пролетарської літератури, в боротьбі за пролетарську культуру. Пролетарську літературу на фронт соціалістичного будівництва—під таким гаслом мусить працювати літстудія „МОЛОДНЯК“. Надії в творчі сили групи є.

23/IX-31 р.

З М І С Т.

	Стор.
1. Вперед до нових перемог. О. Вдовиченко	5
2. „Слово про вугіль“. Б. Мельник	10
3. „Знов гармонь“	14
4. „Пісня про цех“	17
5. Із циклю „Осінь“	20
6. „Фрагмент“	23
7. „Агроном“. М. Котенко	24
8. „Будуєм лівню“. В. Рогожин	26
9. „Д н і“	27
10. „Лист із Дніпропетровська“ В. Рогожин	28

П Р О З А.

1. „Помилка“ В. Козаченко	32
2. „Готові“ (нарис) „	50
3. „Зрада ночі“ В. Добровечір	54

С Т А Т Т І.

1. 2 роки. Б. Мельник	70
2. Призов у дії. Г. Левченко	72

